

Turizm endüstrisini teşvik kanunu tasarısı ile Antalya Milletvekili Burhanettin Onat ve 122 arkadaşının, turizm endüstrisini teşvik kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/341 - 2/342)

Turizm Endüstrisini Teşvik kanunu tasarısı (1/341)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71-1910, 6/471

21 . II . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Turizm Endüstrisini Teşvik hakkında hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 1 . II . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu

GEREKÇESİ

Memleketimiz; dünyanın diğer turizme müsait memleketlerinden daha zengin ve daha cazip bir memlekettir. Turistleri kendine çekecek sıhhat, spor, öğrenme ve dinlenmeye yarıyan kıymetleri, hususiyetleriyle ve birkaç bin yıllık tarih eserleriyle enteresan ve eşsizdir. Tabiat, yurdumuzu âdeta şımartmış, ona bin bir güzellik ve çeşitli iklim bahşetmiştir.

Gerek içten ve gerek dıştan gelen arzulara ve zamanın icaplarına uyarak, bu güzel memleketin ve tarih hazinesinin, süratle turizm bakımından inkişafını sağlayacak uzun ve kısa vâdeli hazırlıkların yapılması, eşsiz turistik değerlerin kıymetlendirilmesine çalışılması, bir zarurettir.

Bu zaruret; İkinci Dünya Harbi sonunda, Marshall plânı ile Avrupa'ya yapılan muazzam yardımın yanında, turizm ile büyük mübadeleler düşünüldüğü için, kendini bir kat daha hissettirmektedir.

Nitekim E. C. A. İdaresince yayınlanan bir yazıda, Amerikalıların seyahat sebeplerine temas edilerek bu noktaları açıklamaktadır :

« Amerikalılar, çok seyahat eden bir millettir. Sanki senelerce önce Avrupa'dan yeni kıtaya giden Amerikalıların kanına işliyen bu vasıf, her sene binlerce Amerikan turistinin Avrupa'ya gitmesini temin etmektedir. Avrupa'ya giden Amerikan turisti Avrupa'da para sarf ederken de Avrupa memleketleri için bir dolâr geliri kaynağı teşkil etmektedir.

Memleketlerin iktisadi bünyelerinde ve ihracat - ithalât muvazenelerinde büyük bir rol oynayan bu kaynağın ehemmiyeti bütün dünya çapında hissedilmeye başlandı. Turizm yolu ile Amerikalıların Avrupa'ya bıraktıkları dolâr miktarının; Avrupa memleketlerinden mal ithal etmek yoluyla sarfetmekte oldukları paralardan çok daha büyük bir yekûn teşkil etmekte olduğu görüldü.

Turizm, dolâr sıkıntısını karşılayacak yepyeni bir altın madeni gibidir. Fakat esas itibarıyla bu yeni kaynak bir altın madeninden de daha fazla kıymetlidir, çünkü altın madeni, istihsal

sonunda bitmek tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bir turistin görmek istediği manzara ve yeni yeni yerlerin tabii güzellikleri ise; (Burada kelimeyi en geniş mânasında kullanalım), «malın» bizatihi mahiyeti itibariyle «tükenmez» bir hazine olduğunu kabul etmeniz lâzımgelir.

1927 ile 1937 senesi arasında geçen müddet içinde, Avrupa'da sadece Amerikalıların seyahatleri neticesi olarak, 2 milyar 3 yüz milyon dolâr Avrupa'ya gelmişti. Basit bir hesapla bu, takriben yılda 200 milyon dolâr etmekteydi ki, Avrupa'nın Amerika'dan yaptığı ithalât neticesi zuhur eden açığın yüzde 40 ını kapatmaktaydı.

Harbden sonra Amerika Birleşik Devletlerinde kongre tarafından kabul edilen Yabancı memleketlere Yardım Kanununun 117 nci maddesinin b fıkrasında «İktisadi İş Birliği İdaresinin Amerikan Ticaret Bakanlığı ile iş birliği yaparak, Amerikalıların Marshall plânı memleketlerine seyahatlerini» teşvik etmesi de istenmişti.

Son iki sene zarfında Avrupa memleketleri turizm sahasında birçok tedbirler almışlar ve bu kaynaktan istifade ederek dolâr temini yollarını artırmaya başlamışlardır.

Bu tedbirlerin neticeleri, 1949 senesinde ilk emarelerini göstermeye başlamıştır. Nakliye imkânlarının mahdut olmasına rağmen 1948 senesi içinde 210.000 Amerikalı Avrupa'ya gelmiştir. Bu rakam bir sene evveli ile mukayese edilirse % 26 nispetinde bir artma müşahede edilir. 1949 senesinde takriben 270.000 Amerikalı turist Avrupa memleketlerinde para sarfetmişlerdir. 1949 - 1950 Malî senesi içinde dolâr mıntakalarından gelen turistlerin Avrupa memleketlerine bırakacakları paranın yekûnu, takriben; 164 500 000 dolâr olarak tahmin edilmiştir. Bu miktar 1948 senesi içinde turizmden kazanılan para yekûnundan % 60 nispetinde yüksektir.

Avrupa için önemi olan turistler, sadece Amerika Birleşik Devletlerinden gelenler değildir. Kanada, Lâtin Amerika memleketlerinden gelen turistler de dolâr sahası turistleridir ve bu memleketlerden Marshall Plânı topraklarına gelen turistlerin masrafları da 1949 - 1950 Malî senesi için de: 31 900 000 dolâr olarak tahmin edilmiştir. Halbuki 1948 senesi içinde bu rakam sadece 20 000 000 dolârdı.

Seyahatin kolaylaşması, sürati ve bir yandan da Amerika'da milli servetin artması ile seyahat etmek isteyen Amerikalıya yeni ufuklar açılırken turistin görmek istediği memleketler için de güç bulunan dövizleri temin için yeni yeni imkânlar meydana gelmektedir.

Görölmeye değer yerleri çok az olan birçok memleketler, reklâm ve rahatlık kısmına büyük ehemmiyet vererek, turizm sahasında büyük adımlar atabilmektedirler. (Türkiye'nin görölmeye değer yerleri saymakla bitirilemez. Bir turist için başlıbaşına sihirleyici bir atmosfere bürünmüş olan İstanbul'dan başka, Truva harabeleri, Efes, Milet harabeleri, 4000 senelik Hitit medeniyetlerinin eserleri bir turist için akılları durduracak derecede alâkayı cazip, görölmeye değer yerlerdir.) Dünya katoliklerini Hazreti İsa'nın Havvarilerinden St. Paul'un doğduğu yer olan Tarsus'a çekmek hiç de güç olmıyan bir iştir. Fakat unutulmamalı ki, turistin rahatlığını temin etmek için çok ama pek ustaca reklâm yapmak ve vasat hazırlamak şarttır.

Türk Hükümeti son zamanlarda büyük bir ehemmiyetle üzerinde durduğu turizm dâvasında, birtakım müşkülli halletmesiyle Türkiye'yi istikbâlin en büyük turist memleketi haline koyması sadece tabii bir netice olacaktır» denilmektedir.

Çok eskiden beri turizm endüstrisine malik olan memleketlerde bile bugünün yeni zihniyet ve icaplarına uyularak birtakım kolaylıklar gösterilmekte, teşvik edilmekte ve yeniden büyük sermayeler yatırılmakta ve bu endüstriye bir kat daha ehemmiyet verilmektedir. Nitekim 1949 Eylülünün 14 - 17 nci günleri Parlâmentolararası Birinci Turizm Kongresi rapor ve zabıtlarından alınan aşağıdaki malûmat bu hususta yeter bir fikir verebilir.

«Fransa'da otellere 60 milyar, lokantalara 76, içkili yerlere 20, «kaplıcalara 1, gazinolara 1,5 milyar frang olmak üzere 98,5 milyar frank turizm endüstrisine sermaye vaz'edilmiş bulunmasına rağmen bu endüstriyi yeniden teçhiz etmek, modernleştirmek için, hazırlanan bir plânla yatırılacak envestismanın (para yatırımının) yıllara taksimi şöyle tesbit edilmiştir : «rakamlar milyon franktır.»

	1949	1950	1951	Toplam
1. Otelcilik				
a) Turizm sanayiinin kendiliğinden yaptığı finansman	6 000	9 000	12 000	
b) Devletçe verilen krediler	6 000	9 000	12 000	54 000
c) Harb tazminatı ile	2 500	3 500	4 000	10 000
2. Turistik yollar				
a) Normal finansman	650	1 000	1 350	
b) Kredi	650	1 000	13 500	6 000
3. Turizm istasyonları				
a) Tedavüle çıkarılacak istikraz bonoları	1 300	2 000	27 000	6 000
b) Kaplıca ve içmelere harb tazminatı	250	250	—	500
c) Kaplıca ve içmelere kredi	800	1 200	1 500	3 500
d) Gazinolara harb tazminatı	800	1 200	1 500	3 500
4. Dağ istasyonlarının teçhizatı				
a) Tedavüle konulacak istikrazlar	200	300	400	
b) Bu müesseselerin kendiliğinden yaptığı finansman	150	240	315	
c) Kredi	300	475	625	3 005
5. Halk turizmi kredi	900	1 350	1 750	4 000
6. Deniz aşırı turizm				
a) Kendiliğinden finansman 1/3	250	400	500	
b) Kredi 2/3	550	800	1 000	3 500
7. Amerika'da reklâm dolâr olarak	8 000 000	1 000 000	1 200 000	3 000 000
8. Materyal ve malzeme dolâr olarak	1 000 000	1 000 000	1 000 000	3 000 000

İtalya'da 1923 - 1938 yılları arasında ortalama olarak turizm geliri yılda 1 864 000 000 lîre idi. Bu suretle Habeşistan Harbinin, 1929 - 1930 yılları arasındaki iktisadi krizin yaptığı sarsıntıyı, İtalyan hazinesi mezkûr seneler zarfında tediye muvazenesinin yüzde kırkibirini turizm geliriyle kapatmak suretiyle tahfif etmiştir. 1938 senesinde İtalya'nın en mühim ihraç maddesi olan üzümceçülük ve şarapçılık ile memlekete getirdiği 1 767 000 000 lîre ile turizm gelirine ulaşamamıştır.

1948 yılının on ayında İtalya turizm gelirinin 800 milyon Türk lirasına ulaştığı tesbit edilmiştir.

Hemen hemen Lübnan'ın bütün geliri turizm endüstrisine dayanmakta ve dış turizmle temin edilmektedir. Bu sahada Hükümet âzami kolaylığı göstermekte, memleketin giriş kapılarında turistler, turizm genel komiserliğinin ajanları tarafından karşılanmakta, bütün polis ve gümrük muameleleri bu ajanların müdahale ve nezaretleri altında yapılmaktadır. Hattâ turistler, yine bu ajanlar tarafından turizm merkezlerine götürülmektedirler.

Lübnan'da 15 günden fazla ikamet edecek her turiste bir (hoş geldiniz) bonusu verilmektedir. Bu bono, büyükler için 60, çocuklar için 30 Lübnan liralık bir primdir. [*]

Lübnan Turizm Komiserliğinin başlıca vazifeleri :

1. Kış ve yaz için memleketin tabii güzellik kaynaklarını kıymetlendirecek merkezler kurmak;

2. Su şehirlerinde yeni ve tabii maden suları bularak, onları tanıtmak ve o belde ve civarında turistik tesisler kurulmasını kolaylaştırmak;

[*] İsviçre Otelciler Birliğinin 21 Kasım 1950 tarihli bülteninde bildirildiğine göre mezkûr birlik 4 yaşındaki çocuklar da dâhil olmak üzere İsviçre otellerinde 14 gün ve 14 gece kalan ve kanuni ikametgâhi yabancı bir memlekette bulunan her müşteriye 50 İsviçre frangı prim verebilmektedir.

3. Turistik merkezlerde çeşitli spor sahaları kurdukmak ve buralarda millî ve milletlerarası müsabakalar tertiplemek;
4. Mıntakavi festivaller, eğlenceler, geziler tertip etmek;
5. Ehemmiyetli merkezlerde umuma ve çocuklara mahsus bahçeler, parklar meydana getirtmek;
6. Memleketi ziyaret edenlere hüsnü kabul gösterilmesini ve konforlü bir ikamet teminini sağlamak;
7. Otelci, lokantacı ve personelin vazifelerini hakkiyle yerine getirmesinde rehber olmak ve işletmelerin ıslahına nezaret etmek.
8. Yeni otellerin inşaat plânlarını tasdik etmek.
9. Eski otellerin taksimat, tesisat, teçhizat ve tadilatını kontrol etmek.
10. Otelcilik için kredi fonu vücuda getirmek.
11. Otel, lokanta ve kabarelerin fiyatlarını tâyin ve kontrol etmek.
12. Lübnan'ın iç ve dış propagandasına istikamet vermek ve kontrol etmek.

Diğer taraftan turizm genel komiserliği Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olan Eski Eserler Müdürlüğü ile sıkı iş birliği yapmakla da mükelleftir. Bütün turizm mevzuları bir bütün halinde turizm genel komiserliğinde toplanmakta ve onun cümlei vazaifinden bulunmaktadır.

Avrupa İktisadi İş Birliği İdaresi Turizm Komisyonu Amerikan Heyeti Başkanı Albay Th. Pozzy'nin verdiği bir rapordan alınan ihşai bilgiler, memleketimizde turizme ehemmiyet vermekliğimizi bir kat daha mânalandırmaktadır.

«Amerikalı turistlerin muhtelif Avrupa memleketlerine bıraktıkları dolâr miktarı şu suretle tesbit edilmiştir :

Yıllar	Milyon dolâr olarak
1948	115
1949	204
1950	284
1951	395 tahmin
1952	539 »

Amerikalı olmyan nakliyat şirketlerine ödenen :

Yıllar	Milyon dolâr olarak
1948	64
1949	82
1950	120
1951	140 tahmin
1952	180 »

Amerikalı turist sayısı :

Yıllar	Turist adedi
1948	202 914
1949	269 650
1950	340 000
1951	401 000 tahmin
1952	500 000 »

Hemen hemen hiçbir turistik tesise sahip bulunmadığımız ve reklâm, propaganda yapmadığımız halde, Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Bakanlığı Turizm Dairesinin resmî kayıtlarına

göre, Amerikalı turistlerin Avrupa'da bıraktıkları paranın 1927 de 0,008 i, 1929 da 0,01 i, 1937 de 0,03 ü Türkiye'de kalmıştır.

Türkiye'nin 1926 - 1931 yılları arasındaki ortalama turizm geliri yılda 3 500 000 dolâr ve yine yılda ortalama olarak gelen turistlerin sayısı 59 000 arasındaydı.

1951 - 1953 yılları arasında Amerikan turistlerinin Avrupa'da bırakacakları para, İktisadi İş Birliği İdaresi tarafından 800 milyon dolâr, Türkiye'ye isabet edecek miktar 2 400 000 dolâr olarak tahmin edilmektedir.

Bütün bunlar memleketimizde turizmin gelişmesi için engel mevzuatın düzenlendiği ve turizmi teşvik için tedbirlerin düşünüldüğü ve alındığı bir sırada, daha umumi bir tâbirle, turizmin, millî bir dâva olarak ele alınmak istendiği bu başlangıç devrinde kurulacak turizm endüstrimizi himaye, sermayedar ve iş sahiplerini bu işe, teşvik ve rağbeti artırmak için bâzı fedakârlıkları da göze almak lâzımgeldiğini göstermektedir.

Turizm endüstrimizin kuruluşunu ve turizmin inkişafını yalnız dış turizm bakımından mütalâa etmek kâfi değildir. Turizm, bu endüstrinin ana 1951 - 1953 yılları arasında Amerikan turistleri ile birlikte inkişaf ettiğine, yol dâvamızın plânlı bir şekilde ilerlediğine göre, memleket çapında bir imara ve kalkınmaya götüren bir hareket olduğu kadar, memlekette halk kitlelerinin yer değiştirmelerine, para ve iş hareketlerine de âmil olacaktır.

Bu vesile ile şu ciheti de göz önünde tutmak lâzımdır ki, turizm sadece iktisadi cephe ile ilgili bir faaliyet olmaktan çıkarak, bir memleketin kültürel ve sosyal cephelerini de geliştirmektedir.

Fransa'da :

78.000 otel, 45.000 restoran, 160.000 içki yeri, 5.000 çay salonu, 165 gazino, 125 kaphca, 53 golf, 180 seyahat acentesi, 1.000 otokarsi, 20 teleferik istasyon, 750.000 müstahdem çalışmaktadır. Buna mukabil demireilik sanayiinde 500.000, çelik sanayiinde 280.000, madenlerde 330.000 gündelikli işçi vardır.

İtalya'da :

Turizm endüstrisinde çalışanların sayısı 740.998 dir.

Halbuki İtalya'da çok önemli sayılan diğer bâzı sanayide rakamlar şunlardır :

Kimya sanayii	261.695
İşe maddeleri	349.723
Tekstil sanayii	559.494

İsviçre'de ise, 120.121 kişi turizm sanayiinde iş bulmaktadır.

Fransa, İtalya ve İsviçre Turizm Endüstrisine ait yukardaki mukayeseli rakamlara bakılacak olursa, memleketimizde çoğalmış ve çoğalmakta bulunan mektepli, mektepsiz işsizler arasından birçok kimselerin, daha ilk günden bu sahada iş sahibi olacaklarına şüphe yoktur. Gelecek günlerde ise bu sahanın pek geniş imkânlar vadettiği bir hakikattir.

Bu kadar geniş imkânlar vadeden Turizmin inkişafı ve endüstrisinin kurulması nasıl olacaktır?

Diğer sanayinde olduğu gibi hammaddeleri mevcut olup da sanayi ve istihsal vasıtaları henüz kurulmamış olan memleketlerde ve bilhassa vaktiyle memleketimizde kuvvetli bir sanayi meydana getirilmek için alınan tedbirlere benzer, birtakım teşvik ve himaye tedbirlerinin alınması ile bu endüstrimizin kurulmasına hizmet edilmiş ve inkişafına çalışılmış olur.

Nitekim, Birinci Dünya Harbinden sonra turizm sanayiinin canlanması için sistemli çalışmalar yapan memleketler de birçok kolaylıklar, müsaadeler ve muafiyetler kabul etmişlerdir.

Bunların içinde yeni bir turizm endüstrisi kurulmasını temin edecek himaye ve teşvik tedbirleri olduğu gibi, mevcut müesseselerin yeni icaplara göre ıslahını sağlayacak tedbirler de vardır. Bu cümleden olarak bir taraftan da kurulmuş veya kurulacak olan turizm endüstrisinin dünya rekabet şartlarına mukavemet etmelerini temin edecek malî tedbirler de gözden kaçırılmamıştır.

Böylece muhtelif yabancı memleketlerin turizm endüstrisini teşvik ve himaye için tatbik ettikleri sistemleri iki ana esasta toplamak mümkündür.

a) Kredi ve malî yardım sistemi,

b) Muhtelif vergiler muaflığı sistemi..

Kredi ve malî yardım sistemi :

Avusturya ve İsviçre'de, gerek yeni tesislerin kuruluşunda, gerek eski tesislerin üzerinde yenilemeler yapıldığı sırada ağır borçlara girmiş olan turizm endüstrisi ipotekli konkordato usulüyle iflâs hükümlerinden istisna olunduğu gibi, ağır faiz yüklerinin hafifletilmesi maksadiyle aynı memleketlerde ve İtalya'da devlet, otel endüstrisinin borçlarını kısmen faizsiz, kısmen de faizi hafifletilmiş uzun borçlara tahvil etmiştir.

Büyük ve küçük endüstri memleketlerinde, yeniden kurulacak turistik tesislere lüzumlu inşaat malzemesiyle her türlü teçhizat kendileri tarafından ve binaenaleyh ucuza yapıldığı için teşebbüs sahipleri bu maddeleri kolaylıkla temin edecek durumdadırlar. Bu sebeple bilhassa bu memleketlerde (kredi ile) veya aynı zamanda (malî yardımlarla) teşvik ve himaye yoluna gidilmiştir.

Fransa, İtalya, Çekoslovakya, Macaristan, Portekiz, Estonya, Finlândiya, Japonya bu memleketler arasında idi.

Muhtelif vergilerden muaflık sistemi :

Tamamiyle sanayileşmemiş ve devlet maliyesinin iktidarı yüksek olmıyan memleketler ise daha çok zaruri bir icap olan vergi muaflığı sistemine gitmişlerdir.

Yugoslavya, Romanya, Yunanistan bu sistemi kabul ve tatbik eden memleketler arasında olduğu gibi Portekiz, Macaristan ve İtalya'da her iki sistem bir arada tatbik edilmiştir.

Yeniden bir turizm endüstrisi kurulması mevzu bahis olan memleketimizde kredi ve malî yardım sistemine gidilmesi tabii olduğu kadar, bu endüstrinin kuruluş maliyetinin yüksek olmamasını temin etmek de gerektiğine göre her iki sistemin birden tatbikında zaruret vardır.

Zira tesis maliyeti yüksek olan böyle bir endüstri, daha kurulurken gelir kabiliyetini kaybetmiş olur ve yüksek maliyetli olan tesisler, bu tesislere göre hesaplanacak amortismanlar ve gayrimenkullerin yüksek kıymetlerine göre tarhedilecek vergiler, işletme maliyetlerini de daimî surette pahalılaştırır. Bilhassa sabit sermaye denilen gayrimenkuller ve sair tesisler, kısmen kredi kullanılarak meydana getirilmişse, bütün bu unsurlara inzıam edecek faizler sebebiyle yüksek tarifeler tatbikına sebep olurlar. Bunun ise, dış turizm kadar iç turizm için zararlı ve kurulmuş olan tesisler için felâketli olacağı şüphesizdir.

Ayrıca, bu endüstri, gümrük ve vergi himayesinden mahrum bırakıldığı takdirde, gerek kuruluşunda, gerek kurulduktan sonra işleyişinde genç ve tecrübesiz bir sanayi bünyesi ile, milletlerarası çetin rekabet şartlarına dayanması da mümkün değildir.

Esasen bu endüstri, daha fazla iç turizme dayanacağından tarifeler memleket halkının ödeme kudretine uygun olmalıdır.

Bu mülâhazalarladır ki, memleketimizde turizm endüstrisinin teşviki konusunda halen mevcut kredi ve vergi muaflıkları tedbirleri gerek bu tasarı gerekse 5383 sayılı Gümrük Kanununun 17 nci maddesinin 7 numaralı bendine 5651 sayılı kanunla eklenen c fıkrasının değiştirilmesi maksadiyle hazırlanan tasarı ile takviye edilmiş bulunmaktadır.

Yapılan tâdiller şu suretle ifadelendirilebilir.

Kanunun adı :

Turizm endüstrisi, diğer ziraat, sanayi ve madencilik gibi bir ana endüstri durumunda bulunduğundan bu muazzam sanayi kuruluş ve hareketini teşvik ve himaye eden 5647 sayılı Kanunun adının yalnız; (Turizm Müesseseleri Teşvik Kanunu) olarak bırakılması bu endüstrinin ehemmiyetini birden aksettiremeyeceği mülâhazasıyla, yeni tasarı: (Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu) şeklinde isimlendirilmesi, uygun görülmüştür.

Madde 1 : 5647 sayılı Kanunun 1 nci maddesinde bir değişiklik yapılmış, iki bend halinde getirilerek tamamen turistik mahiyette olan seyahat büro ve acenteleri ile turistik «müesseselerce işletmek üzere kurulacak ulaştırma vasıta ve tesisleri» de turizm müesseseleri meyana ithal edilmiştir. Zira turizm endüstrisinin gelişmesinde gerek milletlerarası seyahat büro ve acenteleriyle temaslarda ve gerek iç turizmin canlanması için yapacakları faaliyetlerde hareketlendirici rolleri

mevuttur. Bir misal olarak, Yataklı Vagonlar Şirketinin Ankara - Aband, Ankara - Akçakoca arasında turistik otobüs seferleri tertiplemesi, seyyah celbi hususunda Pakistan ve Yakınşark memleketleriyle münasebetler araması gibi hususlar zikredilebilir.

Madde 2 - 3 : Bu maddeler 5647 sayılı Kanununun 2 ve 3 ncü maddesinin hemen hemen aynıdır. Yalnız birinci maddede yapılan ilâvelere uyulmuş, Turizm Danışma Kurulu kolaylık ve sürati temin için belgenin Merkez Turizm Komitesince verilmesini karar altına almış olduğundan, 3 ncü madde o şekilde düzenlenmiştir.

Madde 4 - 5 - 6 - 7 : Bir «Merkez Turizm Komitesi» nin kuruluşuna aittir. Turizm endüstrisinin kuruluşunda ve inkişafında turizm işlerine verilecek yönü görüşmek ve alınacak tedbirler hakkında düşüncelerinden istifade etmek üzere 5392 sayılı Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununun 17 nei maddesine göre toplanan Turizm Danışma Kurulu, yılda bir defa yapılan ve üç, dört günlük toplantı süresi içinde birçok hususlarda kesin neticeler tâyinine vakit kalmadığından Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü ile daimî temasta bulunmak ve alınan kararların takip ve tatbikinde faydalı olmak için, kendi arasından beş kişilik bir merkez komitesi seçmişti. Böyle bir komitenin çok faydalı olduğu görülerek, çeşitli turistik müesseseler üzerinde Teşvik Kanununu tatbik edecek ve kararlar alacak olan Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün tek başına kalmaması ve müesseselere kredi açılmasında, diğer hususlarda daimî istişari bir komite olarak istifade edilmesi için, gerçek bir ihtiyaçtan doğan bu komitenin mevcudiyetine kanuni bir şekil verilmesi icabettiği neticesine varılmış ve 4, 5, 6, 7 nei maddeler Merkez Turizm Komitesinin kuruluş ve vazifelerine hasredilmiştir.

Madde 8 : 5647 sayılı Kanununun 6 ncü maddesidir. Danışma Kurulunca köylerin de ilâvesi lüzumlu görülmüş ve buna göre düzeltme yapıldıktan başka; bir kısım belediye veya özel idarelerce kendi hizmetleriyle alâkalı olarak istimlâk edilmiş mahallerde turizm müesseselerinin de kurulmalarına imkân verilmek üzere maddeye yeni bir fıkra eklenmiş ve yine Köy ve Tapu kanunlarında yabancı tebaalı kimselerin arazi ve emlâk sahibi olamayacaklarına dair bulunan hükümlerin bu kanundan faydalanacak müesseseler hakkında da uygulanması maksadı aksatacak mahiyette görüldüğünden, bunlardan istisna sağlanmak üzere yeni bir fıkra eklenmiştir.

Madde 9 : Halen yürürlükte bulunan 5647 sayılı Turizm Müesseselerini Teşvik Kanunu ile birlikte yürürlüğe konulmuş olan ve bu türlü müesseselerin Arazi, Bina, binalardan alınan İktisadi Buhran vergilerinden muafiyetine mütedair bulunan 5648, 5649 ve 5650 sayılı kanunlarda «Turizm Müesseselerini Teşvik Kanunu» şümülüne giren müesseselerden bahsedilmiş olduğundan, tasarı ile kuruluşları teşvik edilen müesseselerin de bu kanunlardaki hükümlerden faydalanacağı tasarrufların 9 ncü maddesinde tasrih edilmiştir.

Madde 10 : 5383 sayılı Gümrük Kanununun 17 nei maddesinin 7 numaralı bendine 5651 sayılı Kanunla eklenen c fıkrası ile turizm müesseselerine lüzumlu bâzı eşya ve tesisat malzemesinin bu müesseselerin ihtiyacı için hariçten memlekete ithali Gümrük Resminden istisna edilmiştir. Bu kere hazırlanan ve bu tasarı ile birlikte Büyük Millet Meclisine sevk edilen bir kanun tasarrufları ile, Gümrük Kanununun sözü edilen c fıkrası hükmü değiştirilmekte, turizm müesseselerinin muafiyetli ithal edecekleri eşya nev'i çoğaltılmaktadır. Tasarrufların 10 ncü maddesinde turizm müesseselerinin, Gümrük Kanununun bu yeni hükmünden de faydalanacağı açıklanmıştır.

Madde 11 : Tasarrufların bu maddesinde, turizm müesseselerinin işletilmesi için satın alınacak gayrimenkullerin tescilleri ile şerhi müstelzim muameleleri Tapu Harcından muaf tutulmuştur. Bu mevzuadaki Tapu Harcının ağırlığı düşünülürse bu hükmün de bu müesseselerin teşviki mevzuunda derpiş olunan vergi muafırlıkları yolu ile teşvik tedbirleri arasında ne kadar tesirli bir unsur olduğu kolaylıkla görülebilir.

Madde 12 - 13 : Gerçek bir ihtiyacın ve zamanın empoze ettiği ve yepyeni bir şekilde kurulacak olan turizm endüstrimizde iyi bir gelenek ve görenek temini maksadiyle ilâve edilmiştir. Aynı zamanda, mütehassıs olarak memleketimizde iş alacak olan yabancı personel, Türk personelin yetişmesinde, onların teknik terbiye ve bilgilerinin artmasında, birer rehber ve hattâ öğretmen olacakları şüphesiz görülmüştür. Esasen Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtınca Avrupa'

daki turizm endüstrisinin kalkınması bakımından faydalı görülen personel mübadelesi mevzuu üzerinde durulmuş bulunduğundan ve bu da şüphesiz turizm endüstrisinin yüksek bir seviyede bulunmayan memleketler için çok faydalı olacağından, mer'î mevzuatımızın memleketimizin dâhil bulunduğu İş Birliği İdaresinin bu yoldaki teşebbüse ilerde bir engel teşkil etmemesi bakımından da lüzumludur. Yabancı mütehasıs personel getirilmesi, aynı zamanda turizm müesseselerimizin tek taraflı mütehasıs personel getirtmesinde, yükünü kısmen hafifletmiş olacaktır.

Madde 14 : Turizm müessesesi belgesi almış olan tesisler, bu kanunun yayımından itibaren ilk birkaç yıl içinde mahdut bir miktarda olacaklarından, yabancı devlet uyruklusu çalgıcı, şarkıcı, oyuncu ve varyete artistleri çalıştırmak için 2007 sayılı Kanun hükümlerinden beş yıl müddetle istisna edilmişlerdir.

Şöhretli bir caz veya salon orkestrasının, yıldız olmuş şarkıcı ve artistlerin, müzisyenlerin memleketimizdeki turistik müesseseler için ayrıca bir reklâm vasıtası olacakları tabii bulunmakla beraber, yerli elemanların yetişmelerine ve form bulmalarına da vasıta olacaklardır. Zaten yerli elemanlar bugün dahi yeter sayıda bulunamamaktadırlar.

Madde 15 : Mahallî ihtiyaçların ölçülmesi ve bu ölçü dâhilinde kuruluşun temini aynı zamanda turizm müessesesi kurucularının ve tesis mevzularının ilkel bir kontrolden geçirilmesi ve illerin turizm endüstisi ile alâka ve inkişafına hizmetlerinin temini bakımından ilâve edilmiştir.

Madde 16 : Bu madde 5647 sayılı Kanunun 3 ncu maddesinin bir bendidir. Bu madde; belge alınmak istenen tesislerin ekonomik ve malî imkânlarının, turizm bakımından faydalı olup olamayacaklarını tetkik ve tahkikını mecburi kılmak ve bu suretle gerçek bir şekilde turizmin inkişafına yarayacak tesisler meydana gelmesini sağlamak maksadiyle tasarıda yer almıştır.

Madde 17 : 5647 sayılı Kanunun 9 ncu maddesidir.

Madde 18 - 19 : Kredi işleri İller Bankasınca yapılacağına göre, muamelâtını tanzim maksadiyle ve ihtiyaca göre ilâve edilmiştir. 5647 sayılı Kanunda, kredilerin Türkiye Emlâk ve Kredi Bankasınca tahsil ve takip olunacağı mevcuttur. Tadil edilen 16 maddede ise Türkiye Emlâk ve Kredi Bankası yerine, İller Bankası konulmuştur. Türkiye Emlâk ve Kredi Bankası Kanunu gereğince yalnız mesken ve irat yapılarına mütaallik hususlarda mücehhez bir durumda olup, turizm müesseselerinin umumiyetle ilgili olabilecekleri birçok konular üzerinde salâhiyetli bir durumda bulunmaktadır. Ayrıca turizm müesseselerinin umumiyetle mahallî idarelerle el ve iş birliği yapması lüzumu da aşikâr görüldüğünden, Türkiye Emlâk ve Kredi Bankası ise yalnız hususi eşhâsa ait işler için düzenlenmiş bir mekanizmaya sahip olduğundan, bu noktadan da ihtiyaca cevap verecek bir durumda görülmemektedir. Turizm müesseselerinin durumlarını hakkiyle tetkik ve bu dâvada memlekete faydalı olabilecek şekilde iş görülmesi asıl gaye olduğundan, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğün de bu sahada faal bir rol oynayabilecek bir teşkilâta sahip bulunmamasından; Türkiye Emlâk ve Kredi Bankası yerine bu işlerin her bakımdan daha mücehhez ve bu mevzu ile ilgili bir durumda görülen İller Bankasına verilmesi daha uygun bir keyfiyet olarak mütalâa edilmiştir. İller Bankası şehir ve kasabalarımıza ait bircümle harita, şehircilik, yapı, su, kanalizasyon ve elektrik işlerini yürütebilmek üzere fennî ve teknik teşkilâta ve bu sahada yetişmiş salâhiyetli uzmanlara sahip olup ayrıca memleketin bütün mahallî ve özel idareleriyle sıkı bir münasebet tesis etmiş bir durumdadır.

Turizm Endüstrisi Teşvik Kanunu gereğince turizm müesseselerince vâkı olacak müracaatları kredi bakımından olduğu kadar teknik hususlarda da inceliyebilecek bir merciin, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bu sahada yardım edebilmesi çok yerinde olacaktır.

Madde 20 : Kanunun çeşitli teşvik ve muaflik hükümlerinden faydalanarak turizm müessesesi kurmak üzere maddi istifadeler temin edecek teşebbüslerin bu müesseseleri mâkul ve normal bir müddet içinde kurmaları matlup olduğundan bunu sağlamak üzere Turizm Danışma Kurulunca ilâve edilmiştir.

Madde 21. : 5647 sayılı Kanunun 4 ncu maddesidir. Turizm müesseselerinin kontrollerinde dışardan da mütehasıs eleman kullanılabileceği ilâve edilmiştir.

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün Turizm Dairesinin teşkilât ve kadrosu tamam-
lanıp müteahhasıs elemanlara malik olucaya kadar, buna lüzum bulunduğu aşıkârdır.

Madde 22 : 5647 sayılı Kanunun 6 nci maddesinin bir kesimidir. Yapılacak işlemler daha açık
bir hale getirilmiştir.

Madde 23 : 5647 sayılı Kanunun 6 nci maddesinin tatbikatı dolayısıyla hâsıl olacak neticeleri
tanzim etmekte ve bâzı net hükümler konulmaktadır.

Madde 24 : Turizm müesseselerinin icara verilmesi ve başkasına devri halinde müsaade ve mu-
afiyetlerin ne suretle yeni sahip veya kiracıya intikal edebileceğini göstermektedir.

Madde 25 : 5647 sayılı Kanunun 6 nci maddesinin (D) fıkrasının bir madde haline getirilmiş
şeklidir.

Madde 26 : 5647 sayılı Kanunun 6 nci maddesinin (C) fıkrası karşılığıdır.

Madde 27 : 5647 sayılı Kanunun 7 nci maddesidir.

Madde 28 : İşlerin icabını kuvvetlendirmek, turistik vasıfları daimî şekilde sağlamak, müesseseler-
lerin faydalı olmalarını temin etmek için Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce evvel-
ce hazırlanmış, Turizm Danışma Kurulunca incelenmiş tasarıdan aynen alınmıştır. Bu madde
nakdî cezaların tatbikına esas teşkil edecek vergi miktar kayıtlarının her an teminini istihdaf
etmektedir.

Madde 29 : Bâzı ilâveler yapılmış olmakla beraber 5647 sayılı Kanunun 5 nci maddesidir. Da-
nışma Kurulunca tadil edilmiştir.

Madde 30 : 5647 sayılı Kanunun 11 nci maddesidir.

Madde 31 : Amerikalı turistlerin bilhassa ehemmiyetle üzerinde durdukları görülmüş olan tek
fiyat sülû, bugün diğer Avrupa memleketlerince de tatbik edilmeye başlanmıştır.

Madde 32 : Turizm müesseseleri belgesinin iptali yetkisi diğer iptal muameleleriyle birlikte ayrı
bir madde halinde gösterilmiştir.

Turizm endüstrisine yerli ve yabancı hususi sermayenin emniyetle ilgilenmesini sağlamak için
belge istirdadı gibi ciddî ve ağır muamelenin, adli kaza yoluyla yapılması cihetine gidilmiştir.

Madde 33. : 5647 sayılı Kanunda, turizm kredisi fonu için Maliye Bakanlığı 1951 Bütçesine 1 mil-
yon lira ödenek konulması hususu derpiş olunmuş; bu tasarıda ise bu miktarın her yıl en az 1 milyon
lira olacağı ve bu suretle konulacak ödeneklerle 50 milyon liralık bir fon teşkil olunacağı hükme
bağlanmak suretiyle turizm fonu teşkiline bütçe imkânları nispetinde daha müsait bir zemin hazır-
lanmış bulunmaktadır.

Diğer taraftan, tesis sermayesi Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı tarafından verilmek sure-
tiyle İstanbul'da Hilton namıyla turistik bir otelin tesis edilmekte olduğu malûmdur. Kuruluş ser-
mayesinin tamamı adı geçen sandık tarafından temin olunan bu otel, vâkı anlaşmaya göre Hilton
Firması tarafından işletilecek ve tahassül edecek yıllık kârın % 66,2/3 ü Emekli Sandığına ve mü-
tebaki kısmı da işletmeciye ait olacaktır. Ancak yeni kurulan bir otelin ilk yıllarda kâr getirmesinin
muhakkak bulunmamasına mukabil Emekli Sandığının bu gayrimenkule yatırdığı sermayesine mu-
hakkak bir irat sağlanması lüzumlu ve zaruri bulunduğundan, adı geçen otelin işletilmesinden tevel-
lüt edecek olan hasıllardan Emekli Sandığı hissesine isabet edecek olan kısmını asgari bir hadle ga-
ranti altına almak maksadiyle maddenin 2 nci fıkrası tedvin edilmiştir.

Bu fıkırada Hilton kelimesinin kullanılmamış olması, aynı otelin bilâhara her hangi bir sebeple
başka bir firma tarafından işletilmesi halinde madde hükmünün yürürlükte kalmasını temin mak-
sadına mâtuftur.

Madde 34 : Turizm propagandasında sürati, nefaseti, kolaylığı ve zamanında propaganda ya-
pılabilmesini temin için ilâve edilmiştir. Turizm propaganda neşriyatında en mühim mesele baskı
nefaseti meselesidir. Bu gibi neşriyat dış memleketlerde bastırılmaya kalkılırsa, döviz temini gi-
bi bir mesele ile karşılaşılmaktadır. Sonra memleket dâhilinde nefis bir şekilde tek renkli veya
çok zevkli bir broşür veya prospektüsün bastırılması çok güç ve hattâ mevcut malî formaliteler
yüzünden imkânsızdır denilebilir. Çünkü, Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununa tâbi olan işler,
zamanında yaptırılmamakta ve neticede en ucuz tâlibe verildiğinden, teknik ve iş mükemmeliye-

ti bakımından tercih yapılamamakta, baskı nefasetinin temini kaabil olamamaktadır. İkinci ve mühim nokta, baskı mevzuuna ve tekniğine göre kâğıt temini işidir. Lüzumlu olan ve fakat ekseriyetle maliye kırtasiye deposunda bulunmayan kâğıdın depoca piyasadan alınması, Kırtasiye Genel Müdürlüğünce yüzde bir miktar zam ile verilmesi, mevzuu kırtasiyeciliğe ve fiyat yüksekliğine götürdüğünden, ilgililer mecbur olmadıkça bu yola baş vurmaktan çekinmekte ve elde mevcut iyi, kötü kâğıtlara razı olmaktadır. Bu sebeplerle, turizm propaganda neşriyatının süratle ve zamanında yetiştirilmesi, baskı nefasetinin temini için maddede zikredilen kanunlar hükmüne tâbi tutulması icabetmektedir.

Madde 35 - 36 : Turizm istatistikleri için ilâve edilmiştir. Turizm istatistikleri, umumi istatistik mevzuu içinde bulunmasına rağmen biraz daha hususi ve hemen hemen günü gününe tutulur bir mahiyet arzettiğinden Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce tutulması lâzımgelmekte ise de İstatistik Genel Müdürlüğünün çalışma tarzlarından, ihtisaslarından ve değerlendirme imkânlarından faydalanmak mecburiyeti vardır. Esasen milletlerarası icaplar, hattâ millî icaplar yüzünden İstatistik Genel Müdürlüğü turizm istatistikleri tutmaktan müstağni ve vâreste kalamıyacaktır. Fakat, teknik zaruretler ve malûmatı toplama sistemimizin noksanlık ifade etmesi dolayısıyla İstatistik Genel Müdürlüğü nihai rakamları ancak ertesi sene neşredebilmektedir. Halbuki Avrupa İktisadi İş Birliği İdaresi Turizm Komisyonu, Alliance Internationale de Tourisme gibi teşekküllerle cereyan eden muhaberattan ve bu teşekküllerden ve diğerlerinden vâkı taleplerden anlaşıldığına göre, turizm istatistiklerinin tesbiti için, vasati olarak iki, üç aylık, hattâ bâzı hallerde yalnız bir aylık mühlet verilmektedir. Bu itibarla Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce istatistik konusunun fiilen ele alınması ve değerlendirilmesi zarureti hâsıl olmaktadır. Bu sebeple istatistik Genel Müdürlüğü ile iş birliği yapılabilirse, hem hükümetin tasarruf prensibine riayet edilmiş hem de modern çalışma tarzlarıyla mücehhez turistik memleketlere ayak uydurma imkânı sağlanmış olacaktır. Turizm istatistikleri mevzuu gerek beynelmilel teşekküllerin icbarı ve gerek ihtiyaç dolayısıyla derhal ele alınması icabeden bir keyfiyettir. Bilhassa Avrupa İktisadi İş Birliği teşkilâtının turizm konseyinin Paris'te akdettiği beşinci oturumuna ait zabıtların 5 sayılı ek tasarısından, milletlerarası turizmin gelişmesi için alınacak tedbirler meyanında, milletlerarası turistik istatistikleri tutulmasının ve yine bu zabıtların 7 sayılı ek tasarısının 7 nci maddesinin 4 ncu fıkrasında da : «fertlerin yer değiştirmelerine ait bütün ihşai malûmat mübadelesinin bir zaruret olduğu» açıklanarak, konseyin 7 Nisan 1950 tarih ve C (50) 97 sayılı yazısı ile İktisadi İş Birliği Teşkilâtına üye memleketlere tamim edilmiştir.

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü, ihtiyacın zoriyle ve mümkün olan turistik hareketleri ihşai bir kıymetle elde etmek için çalışır ve muhtelif beynelmilel teşekküllerin sorularını cevaplandırırken, birtakım müşküllerle karşılaşmaktadır. Nitekim, «Milletlerarası Turizm Birliği» A. I. T. nin bu kere 1950 Mayıs ayı içinde Paris'te yapacağı umumi heyet toplantısında Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü mümessilinin, rakamlara dayanan ihşai malûmatla mücehhez bulunmasını temin maksadiyle, 1949 şenesi içinde memleketimize deniz, kara ve hava yollarıyla giren ve çıkan turistlerin sayısını tesbit etmek istenmiş ve muhtelif seyahat ve yolcu nakliyatı yapan idare, şirket ve acentalara müracaat edilmiştir. Bunlardan Air France, konuyu ticari bir sır şeklinde mütalâa ederek bu müracaata menfi cevap vermiştir.

Her hangi bir yabancı şirketi, resmi makamlaraihşai malûmat vermeye icbar eden kanuni bir müeyyide bulunmadığından, adı geçen şirketten istenilen bilgi alınamamıştır. Milletlerarası teşekküllere karşı olan taahhütlerimizi yerine getirmek ve iş birliği yapmak, memleketimizde turizmin ve turizm endüstrisinin durum ve inkişafını incelemek ve gerekli tedbirleri almak için elde kanuni bir müeyyide bulunması, her bakımdan çalışma imkân ve intizamı temin edecektir.

Madde 37 : Belediyelerin halen tatbik etmekte oldukları talimatnamelerin bu tasarının birinci maddesinde yazılı müesseseler için yeni icaplara göre bir ayarlama yapılabilmesini teminen Danışma Kurulunca iâve edilmiştir.

Madde 38 : Turizm teşvik tedbirlerinin mevcutlardan başka yeni birtakım seyahat acentaları-

nın açılmasını ve hattâ bu gibi müesseseleri açmaksızın seyahatler tertibi ve bilet satışı işleri ile iş-tigal edilmesini davet edeceği görüldüğünden gerek müşterilerinin gerekse bu müesseselere biletleri-ni emniyet eden ulaştırma müesseselerini vikaye için seyahat acentalarının ruhsatnameye tâbi tutul-maları ve kendilerinden bir teminat akçası alınması Turizm Danışma Kurulu tarafından zaruri gö-rülerek ilâve edilmiştir.

Antalya Milletvekili Burhanettin Onat ve 122 arkadaşının, Turizm Endüstrisini Teşvik kanunu teklifi (2/342)

31 . I . 1952

T. B. M. M. Yüksek Başkanlığına

Turizm Endüstrisini Teşvik kanunu teklifi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereken işlemin yapılmasını saygılarımızla rica ederiz.

Antalya	Çoruh	Çankırı	Bursa	Tekirdağ	Konya
B. Onat	A. R. Sağlar	C. Otman	H. Şaman	Y. Z. Tuntaş	Z. Ebüzziye
Zonguldak	Konya	İzmir	Elâzığ	İsparta	Antalya
S. Başol	M. Obuz	A. Başman	Ş. Yazman	T. Tola	İ. Subaşı
Çorum	Antalya	İzmir	Kütahya	Çoruh	İzmir
B. Koldaş	A. Tekelioğlu	C. Baban	S. S. Nasuhoğlu	A. Gigin	V. Menteş
Aydın	Çorum	Tunceli	Rize	Ankara	Balıkesir
E. Menderes	S. Baran	H. Aydın	İ. Akçal	R. Eren	A. Kocabıykoğlu
Kütahya	Tekirdağ	Gazianteb	Ağrı	Ankara	Trabzon
A. İ. Gürsoy	İ. H. Akyüz	C. San	K. Küfrevi	S. Kurtbek	C. R. Eyüboğlu
Burdur	Giresun	Sinob	Antalya	Antalya	Erzurum
M. Özbey	A. Tüfekçioğlu	S. Somuncuoğlu	A. Sarıoğlu	N. Ş. Nabel	M. Yazıcı
Kastamonu	Kayseri	Balıkesir	Kocaeli	Giresun	Antalya
H. Tosunoğlu	K. Gündes	E. Güreli	Y. Kişioğlu	H. Bozdağ	A. Tokuş
Manisa	Bolu	Sinob	Bolu	Çanakale	Urfa
N. Körez	Z. Danışman	A. Ş. Şavlı	M. Daynoğlu	N. İyriboz	N. Açısal
Samsun	Diyarbakır	Afyon	İzmir	Çankırı	Afyon
N. Berkman	F. Alpiskender	G. Yiğitbaşı	C. Tunca	K. Çoğman	S. Kerman
Kayseri	Kayseri	İstanbul	Giresun	İstanbul	Kocaeli
İ. Kirazoğlu	A. R. Kılıçkale	A. V. Bayar	A. N. Dıydukl	A. Moshos	M. Kavalcıoğlu
Aydın	Balıkesir	Gümüşane	Kırklareli	Niğde	Erzurum
N. Geveci	A. F. İşeri	V. M. Kocatürk	F. Filiz	H. N. Yurdakul	F. Çobanoğlu
Konya	Erzurum	Eskişehir	Balıkesir	Bursa	Tekirdağ
S. S. Burçak	E. Nutku	A. F. Cebesoy	E. Budakoğlu	S. Herkmen	Z. Erataman
Kütahya	Kırklareli	Kayseri	Niğde	Afyon	Trabzon
H. Gedik	Ş. Bakay	S. H. Ürgüblü	N. Bilge	A. Tan	M. Goloğlu
İstanbul	Seyhan	İçel	Siird	Eskişehir	İstanbul
B. N. Göknil	R. Güçlü	Ş. Tol	M. D. Süalp	M. Başkurt	A. H. Başar
Tunceli	Afyon	Erzurum	Denizli	Denizli	İçel
H. R. Kulu	A. Güler	M. Zeren	F. Karabudak	E. Şahin	A. Köksal
Erzurum	Aydın	Çoruh	Kayseri	Denizli	Seyhan
E. Karan	L. Ülkümen	M. Bumin	M. Özdemir	B. Akşit	T. Coşkun
Zonguldak	Kayseri	Çoruh	İzmir	Rize	Bilecik
R. Sivişoğlu	Y. Z. Turgut	M. Güney	O. Kapani	K. Balta	Y. Üresin

Ordu	Bilecik	Çankırı	Gümüşane	Konya	Manisa
A. Aksoy	İ. Aşkın	K. Atakurt	K. Yörükoğlu	R. Birand	A. Karaosmanoğlu
Edirne	Rize	Samsun	Tekirdağ	Yozgad	Samsun
M. Enginün	O. Kavrakoğlu	F. Tüzel	Ş. Mocan	N. Ü. Alçalı	F. Kesim
Tokad	İstanbul	Giresun	Mardin	Gazianteb	İstanbul
A. Gürkan	İ. Altınır	D. Köymen	M. K. Boran	S. Kuranel	A. Topcu
Afyon	Trabzon	Rize			
B. Oynaganlı	H. Orhon	M. F. Mete			

Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu

GEREKÇESİ

Memleketimiz; dünyanın diğer turizme müsait memleketlerinden daha zengin ve daha cazip bir memlekettir. Turistleri kendine çekecek sıhhat, spor, öğrenme ve dinlenmeye yarayan kıymetleri, hususiyetleriyle ve birkaç bin yıllık tarih eserleriyle enteresan ve eşsizdir. Tabiat, yurdumuzu âdeta şımartmış, ona bin bir güzellik ve çeşitli iklim bahşetmiştir.

Gerek içten ve gerek dıştan gelen arzulara ve zamanın icaplarına uyarak, bu güzel memleketin ve tarih hazinesinin, süratle turizm bakımından inkişafını sağlayacak uzun ve kısa vâdeli hazırlıkların yapılması, eşsiz turistik değerlerin kıymetlendirilmesine çalışılması, bir zarurettir.

Bu zaruret; İkinci Dünya Harbi sonunda, Marshall plânı ile Avrupa'ya yapılan muazzam yardımın yanında, turizm ile büyük mübadeleler düşünüldüğü için, kendini bir kat daha hissettirmektedir.

Nitekim E. C. A. İdaresince yayınlanan bir yazıda, Amerikalıların seyahat sebeplerine temas edilerek bu noktaları açıklamaktadır :

« Amerikalılar, çok seyahat eden bir millettir. Sanki senelerce önce Avurupa'dan yeni kıtaya giden Amerikalıların kanına işliyen bu vasıf, her sene binlerce Amerikan turistinin Avrupa'ya gitmesini temin etmektedir. Avrupa'ya giden Amerikan turisti Avrupa'da para sarf ederken de Avrupa memleketleri için bir dolâr geliri kaynağı teşkil etmektedir.

Memleketlerin iktisadi bünyelerinde ve ihracat - ithalât muvazenelerinde büyük bir rol oynayan bu kaynağın ehemmiyeti bütün dünya çapında hissedilmeye başlandı. Turizm yolu ile Amerikalıların Avrupa'ya bıraktıkları dolâr miktarının; Avrupa memleketlerinden mal ithal etmek yoluyla sarfetmekte oldukları paralardan çok daha büyük bir yekûn teşkil etmekte olduğu görüldü.

Turizm, dolâr sıkıntısını karşılayacak yepyeni bir altın madeni gibidir. Fakat esas itibariyle bu yeni kaynak bir altın madeninden de daha fazla kıymetlidir, çünkü altın madeni, istihsal sonunda bitmek tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bir turistin görmek istediği manzara ve yeni yeni yerlerin tabii güzellikleri ise; (Burada kelimeyi en geniş mânasında kullanalım), «malın» bizatihi mahiyeti itibariyle «tükenmez» bir hazine olduğunu kabul etmeniz lâzımgelir.

1927 ile 1937 senesi arasında geçen müddet içinde, Avrupa'da sadece Amerikalıların seyahatleri neticesi olarak, 2 milyar 3 yüz milyon dolâr Avrupa'ya gelmişti. Basit bir hesaplama bu, takriben yılda 200 milyon dolâr etmekteydi ki, Avrupa'nın Amerika'dan yaptığı ithalât neticesi zuhur eden açığın yüzde 40 ını kapatmaktaydı.

Harbden sonra Amerika Birleşik Devletlerinde kongre tarafından kabul edilen Yabancı memlekelere Yardım Kanununun 117 nci maddesinin b fıkrasında «İktisadi İş Birliği İdaresinin Amerikan Ticaret Bakanlığı ile iş birliği yaparak, Amerikalıların Marshall plânı memleketlerine seyahatlerini» teşvik etmesi de istenmişti.

Son iki sene zarfında Avrupa memleketleri turizm sahasında birçok tedbirler almışlar ve bu kaynaktan istifade ederek dolâr temini yollarını artırmaya bakmışlardır.

Bu tedbirlerin neticeleri, 1949 senesinde ilk emarelerini göstermeye başlamıştır. Nakliye imkânlarının mahdut olmasına rağmen 1948 senesi içinde 210.000 Amerikalı Avrupa'ya gelmiştir. Bu rakam bir sene evveli ile mukayese edilirse % 26 nispetinde bir artma müşahede edilir. 1949 senesinde takriben 270.000 Amerikalı turist Avrupa memleketlerinde para sarfetmişlerdir. 1949 - 1950 Mali senesi içinde dolâr mintakalarından gelen turistlerin Avrupa memleketlerine bırakacakları paranın yekûnu, takriben; 164 500 000 dolâr olarak tahmin edilmiştir. Bu miktar 1948 senesi içinde turizmde kazanılan para yekûnundan % 60 nispetinde yüksektir.

Avrupa için önemi olan turistler, sadece Amerika Birleşik Devletlerinden gelenler değildir. Kanada, Lâtin Amerika memleketlerinden gelen turistler de dolâr sahası turistleridir ve bu memleketlerden Marshall Plânı topraklarına gelen turistlerin masrafları da 1949 - 1950 Mali senesi içinde: 31 900 000 dolâr olarak tahmin edilmiştir. Halbuki 1948 senesi içinde bu rakam sadece 20 000 000 dolârdı.

Seyahatın kolaylaşması, sürati ve bir yandan da Amerika'da millî servetin artması ile seyahat etmek isteyen Amerikalıya yeni ufuklar açılırken turistin görmek istediği memleketler için de güç bulunan dövizleri temin için yeni yeni imkânlar meydana gelmektedir.

Görölmeye değer yerleri çok az olan birçok memleketler, reklâm ve rahatlık kısmına büyük ehemmiyet vererek, turizm sahasında büyük adımlar atabilmektedirler. (Türkiye'nin görölmeye değer yerleri saymakla bitirilemez. Bir turist için başlıbaşına sihriyle bir atmosfere bürünmüş olan İstanbul'dan başka, Truva harabeleri, Efes, Milet harabeleri, 4000 senelik Hitit medeniyetlerinin eserleri bir turist için akılları durduracak derecede alâkayı cazip, görölmeye değer yerlerdir.) Dünya katoliklerini Hazreti İsa'nın Havvarilerinden St. Paul'un doğduğu yer olan Tarsus'a çekmek hiç de güç olmıyan bir iştir. Fakat unutulmamalıdır ki, turistin alâkasını çekmek için çok, ama pek ustaca reklâm yapmak ve rahat birvasat hazırlamak şarttır.

Türk Hükümeti son zamanlarda büyük bir ehemmiyetle üzerinde durduğu turizm dâvasında, birtakım müşkülli halletmekle Türkiye'yi istikbâlin en büyük turist memleketi haline koymasına sadece tabii bir netice olacaktır, denilmektedir.

Çok eskiden beri turizm endüstrisine malik olan memleketlerde bile bugünkü yeni zihniyet ve icaplarına uyularak birtakım kolaylıklar gösterilmekte, teşvik edilmekte, yeniden büyük sermayeler yatırılmakta ve bu endüstriye bir kat daha ehemmiyet verilmektedir. Nitekim 1949 Eylülünün 14 - 17 nci günleri Parlâmentolararası Birinci Turizm Kongresi rapor ve zabıtlarından alınan aşağıdaki malûmat bu hususta yeter bir fikir verebilir.

«Fransa'da otellere 60 milyar, lokantalara 76, içkili yerlere 20, kaplıcalara 1, gazinolara 1,5 milyar frang olmak üzere 98,5 milyar frank turizm endüstrisine sermaye vaz'edilmiş bulunmasına rağmen bu endüstriyi yeniden teşhiz etmek, modernleştirmek için, hazırlanan bir plânla yatırılacak envestismanın (para yatırımının) yıllara taksimi şöyle tesbit edilmiştir : «rakamlar milyon franktır.»

	1949	1950	1951	Toplam
1. Otelcilik				
a) Turizm sanayiinin kendiliğinden yaptığı finansman	6 000	9 000	12 000	
b) Devletçe verilen krediler	6 000	9 000	12 000	54 000
c) Harb tazminatı ile	2 500	3 500	4 000	10 000
2. Turistik yollar				
a) Normal finansman	650	1 000	1 350	
b) Kredi	650	1 000	1 350	6 000
3. Turizm istasyonları				
a) Tedavüle çıkarılacak istikraz bonoları	1 300	2 000	2 700	6 000
b) Kaplıca ve içmelere harb tazminatı	250	250	—	500
c) Kaplıca ve içmelere kredi	800	1 200	1 500	3 500

	1949	1950	1951	Toplam
d) Gazinolara harb tazminatı	800	1 200	1 500	3 500
4. Dağ istasyonlarının teçhizatı				
a) Tedavüle konulacak istikrazlar	200	300	400	
b) Bu müesseselerin kendiliğinden yaptığı finansman	150	240	315	
c) Kredi	300	475	625	3 005
5. Halk turizm kredisi	900	1 350	1 750	4 000
6. Deniz aşırı turizm				
a) Kendiliğinden finansman 1/3	250	400	500	
b) Kredi 2/3	550	800	1 000	3 500
7. Amerika'da reklâm dolâr olarak	800 000	1 000 000	1 200 000	3 000 000
8. Materyal ve malzeme dolâr olarak	1 000 000	1 000 000	1 000 000	3 000 000

İtalya'da 1923 - 1938 yılları arasında ortalama olarak turizm geliri yılda 1 864 000 000 lîre idi. Bu suretle Habeşistan Harbinin ve 1929 - 1930 yılları arasındaki iktisadi krizin yaptığı sarsıntıyı, İtalyan hazinesi mezkûr seneler zarfında tediye muvaznesinin yüzde kırkbirini turizm geliriyle kapatmak suretiyle tahfif etmiştir. 1938 senesinde İtalya'nın en mühim ihraç maddesi olan üzümçülük ve sarapçılıkla memlekete getirdiği 1 767 000 000 lîre ile turizm gelirine ulaşamamıştır.

1948 yılının on ayında İtalya turizm gelirinin 800 milyon Türk lirasına ulaştığı tesbit edilmiştir.

Hemen hemen Lübnan'ın bütün geliri turizm endüstrisine dayanmakta ve dış turizmle temin edilmektedir. Bu sahada Hükümet âzami kolaylığı göstermekte, memleketin giriş kapılarında turistler, turizm genel komiserliğinin ajanları tarafından karşılanmakta, bütün polis ve gümrük muameleleri bu ajanların müdahale ve nezaretleri altında yapılmaktadır. Hattâ turistler, yine bu ajanlar tarafından turizm merkezlerine götürülmektedirler.

Lübnan'da 15 günden fazla ikamet edecek her turiste bir (hoş geldiniz) bonusu verilmektedir. Bu bono; büyükler için 60, çocuklar için 30 Lübnan liralık bir primdir. [*]

Lübnan Turizm Komiserliğinin başlıca vazifeleri :

1. Kış ve yaz için memleketin tabii güzellik kaynaklarını kıymetlendirecek merkezler kurmak;
2. Su şehirlerinde yeni ve tabii maden suları bularak, onları tanıtmak ve o belde ve civarında turistik tesisler kurulmasını kolaylaştırmak;
3. Turistik merkezlerde çeşitli spor sahaları kurmak ve buralarda millî ve milletlerarası müsabakalar tertiplemek;
4. Mıntakavi festivaller, eğlenceler, geziler tertip etmek;
5. Ehemmiyetli merkezlerde umuma ve çocuklara mahsus bahçeler, parklar meydana getirmek;
6. Memleketi ziyaret edenlere hüsnü kabul gösterilmesini ve konforlü bir ikamet teminini sağlamak;
7. Oteleciyi, lokantacıyı ve personellerini vazifelerini hakkiyle yerine getirmesinde rehber olmak ve işletmelerin ıslahına nezaret etmek.
8. Yeni otellerin inşaat plânlarını tasdik etmek.
9. Eski otellerin taksimat, tesisat, teçhizat ve tadilatını kontrol etmek.
10. Otelecilik için kredi fonu vücuda getirmek.
11. Otel, lokanta ve kabarelerin fiyatlarını tâyin ve kontrol etmek.
12. Lübnan'ın iç ve dış propagandasına istikâmet vermek ve kontrol etmek.

[*] İsviçre Otelciler Birliğinin 21 Kasım 1950 tarihli bülteninde bildirildiğine göre mezkûr birlik 4 yaşındaki çocuklar da dâhil olmak üzere İsviçre otellerinde 14 gün ve 14 gece kalan ve kanuni ikametgâhı yabancı bir memlekette bulunan her müşteriye 50 İsviçre frangı prim verebilmektedir.

Diğer taraftan turizm genel komserliği Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olan Eski Eserler Müdürlüğü ile sıkı iş birliği yapmakla da mükelleftir. Bütün turizm mevzuları bir bütün halinde turizm genel komiserliğinde toplanmakta ve onun cümleyi vazâifinden bulunmaktadır.

Avrupa İktisadi İş Birliği İdaresi Turizm Komisyonu Amerikan Heyeti Başkanı Albay Th. Pozzy'nin verdiği bir rapordan alınan ihşai bilgiler, memleketimizde turizme ehemmiyet vermekliğimizi bir kat daha mânalandırmaktadır.

«Amerikalı turistlerin muhtelif Avrupa memleketlerine bıraktıkları dolâr miktarı şu suretle tesbit edilmiştir :

Yıllar	Milyon dolâr olarak
1948	115
1949	204
1950	284
1951	395 tahmin
1952	539 »

Amerikalı olmayan nakliyat şirketlerine ödenen :

Yıllar	Milyon dolâr olarak
1948	64
1949	82
1950	120
1951	140 tahmin
1952	180 »

Amerikalı turist sayısı :

Yıllar	Turist adedi
1948	202 914
1949	269 650
1950	340 000
1951	401 000 tahmin
1952	500 000 »

Hemen hemen hiçbir turistik tesise sahip bulunmadığımız ve reklâm, propaganda yapmadığımız halde, Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Bakanlığı Turizm Dairesinin resmî kayıtlarına göre, Amerikalı turistlerin Avrupa'da bıraktıkları paranın 1927 de 0,008 zi, 1929 da 0,01 ri, 1937 de 0,03 ü Türkiye'de kalmıştır.

Türkiye'nin 1926 - 1931 yılları arasındaki ortalama turizm geliri yılda 3 500 000 dolâr ve yine yılda ortalama olarak gelen turistlerin sayısı 59 000 arasındaydı.

1951 - 1953 yılları arasında Amerikan turistlerinin Avrupa'da bırakacakları para, İktisadi İş Birliği İdaresi tarafından 800 milyon dolâr, Türkiye'ye isabet edecek miktar 2 400 000 dolâr olarak tahmin edilmektedir.

Bütün bunlar memleketimizde turizmin gelişmesi için engel mevzuatın düzenlendiği ve turizmi teşvik için tedbirlerin düşünüldüğü ve alınacağı bir sırada, daha umumi bir tâbirle turizmin millî bir dâva olarak ele alınmak istendiği bu başlangıç devrinde kurulacak turizm endüstrimizi himaye, sermayedar ve iş sahiplerini bu işe, teşvik ve rağbeti artırmak için bâzı fedakârlıkları da göze almak lâzımgeldiğini göstermektedir.

Turizm endüstrimizin kuruluşunu ve turizmin inkişafını yalnız dış turizm bakımından mütalâa etmek kâfi değildir. Turizm, bu endüstrinin ana tesisleri olan konaklamaya yarayan modern tesislerle birlikte inkişaf ettiğine, yol dâvamızın plânlı bir şekilde ilerlediğine göre, memleket çapında bir imara ve kalkınmaya götüren bir hareket olduğu kadar, memlekette halk kitlelerinin yer değiştirmelerine, para ve iş hareketlerine de âmil olacaktır.

Bu vesile ile şu ciheti de göz önünde tutmak lâzımdır ki, turizm sadece iktisadi cephe ile ilgili bir faaliyet olmaktan çıkarak, bir memleketin kültürel ve sosyal cephelerini de geliştirmektedir.

Fransa'da :

78.000 otel, 45.000 restoran, 160.000 içki yeri, 5.000 çay salonu, 165 gazino, 125 kaplıca, 53 golf, 180 seyahat acentesi, 1.000 otokarsi, 20 teleferik istasyonda, 750.000 müstahdem çalışmaktadır. Buna mukabil demircilik sanayiinde 500.000, çelik sanayiinde 280.000, madenlerde 330.000 gündelikli işçi vardır.

İtalya'da :

Turizm endüstrisinde çalışanların sayısı 740.998 dir.

Halbuki İtalya'da çok önemli sayılan diğer bazı sanayide rakamlar şunlardır :

Kimya sanayii	261.695
İşle maddeleri	349.723
Tekstil sanayii	559.494

İsviçre'de ise, 120.121 kişi turizm sanayiinde iş bulmaktadır.

Fransa, İtalya ve İsviçre Turizm Endüstrisine ait yukardaki mukayeseli rakamlara bakılacak olursa, memleketimizde çoğalmış ve çoğalmakta bulunan mektepli, mektepsiz işsizler arasından birçok kimselerin, daha ilk günden bu sahada iş sahibi olacaklarına şüphe yoktur. Gelecek günlerde ise bu sahanın pek geniş imkânlar vadettiği bir hakikattir.

Bu kadar geniş imkânlar vadeden Turizmin inkişafı ve endüstrisinin kurulması nasıl olacaktır?

Diğer sanayi şubelerinde olduğu gibi hammaddeleri mevcut olup da sanayi ve istihsal vasıtaları henüz kurulmamış olan memleketlerde ve bilhassa vaktiyle memleketimizde kuvvetli bir sanayi meydana getirmek için alınan tedbirlere benzer, birtakım teşvik ve himaye tedbirlerinin alınması ile bu endüstrimizin kurulmasına hizmet edilmiş ve inkişafına çalışılmış olur.

Nitekim, Birinci Dünya Harbinden sonra turizm sanayiinin canlanması için sistemli çalışmalar yapan memleketler de birçok kolaylıklar, müsaadeler ve muafiyetler kabul etmişlerdir.

Bunların içinde yeni bir turizm endüstrisi kurulmasını temin edecek himaye ve teşvik tedbirleri olduğu gibi, mevcut müesseselerin yeni icaplara göre ıslahını sağlayacak tedbirler de vardır. Bu cümleden olarak bir taraftan da kurulmuş veya kurulacak olan turizm endüstrisinin dünya rekabet şartlarına mukavemet etmelerini temin edecek malî tedbirler de gözden kaçırılmamıştır.

Böylece muhtelif yabancı memleketlerin turizm endüstrisini teşvik ve himaye için tatbik ettikleri sistemleri iki ana esasta toplamak mümkündür.

- Kredi ve malî yardım sistemi,
- Muhtelif vergiler muaflığı sistemi.

Kredi ve malî yardım sistemi :

Avusturya ve İsviçre'de, gerek yeni tesislerin kuruluşunda, gerek eski tesislerin üzerinde yenilemeler yapıldığı sırada ağır borçlara girmiş olan turizm endüstrisi ipotekli konkordato usuliyile iflas hükümlerinden istisna olunduğu gibi, ağır faiz yüklerinin hafifletilmesi maksadiyle aynı memleketlerde ve İtalya'da devlet, otel endüstrisinin borçlarını kısmen faizsiz, kısmen de faizi hafifletilmiş uzun borçlara tahvil etmiştir.

Büyük ve küçük endüstri memleketlerinde, yeniden kurulacak turistik tesislere lüzumlu inşaat malzemesiyle her türlü teçhizat kendileri tarafından ve binaenaleyh ucuza yapıldığı için teşebbüs sahipleri bu maddeleri kolaylıkla temin edecek durumdadırlar. Bu sebeple bilhassa bu memleketlerde (kredi ile) veya aynı zamanda (malî yardımlarla) teşvik ve himaye yoluna gidilmiştir.

Fransa, İtalya, Çekoslovakya, Macaristan, Portekiz, Estonya, Finlândiya, Japonya bu memleketler arasında idi.

Muhtelif vergilerden muaflık sistemi :

Tamamiyle sanayileşmemiş ve devlet maliyesinin iktidarı yüksek olmıyan memleketler ise daha çok zaruri bir icap olan vergi muaflığı sistemine gitmişlerdir.

Yugoslavya, Romanya, Yunanistan bu sistemi kabul ve tatbik eden memleketler arasında olduğu gibi Portekiz, Macaristan ve İtalya'da her iki sistem bir arada tatbik edilmiştir.

Yeniden bir turizm endüstrisi kurulması mevzu bahis olan memleketimizde kredi ve malî yardım sistemine gidilmesi tabii olduğu kadar, bu endüstrinin kuruluş maliyetinin yüksek olmamasını temin etmek de gerektiğine göre her iki sistemin birden tatbikında zaruret vardır.

Zira tesis maliyeti yüksek olan böyle bir endüstri, daha kurulurken gelir kabiliyetini kaybetmiş olur ve yüksek maliyetli olan tesisler, bu tesislere göre hesaplanacak amortismanlar ve gayrimenkullerin yüksek kıymetlerine göre tarhedilecek vergiler, işletme maliyetlerini de daimî surette pahalılaştırır. Bilhassa sabit sermaye denilen gayrimenkuller ve sair tesisler, kısmen kredi kullanılarak meydana getirilmişse, bütün bu unsurlara inzimam edecek faizler sebebiyle yüksek tarifeler tatbikına sebep olurlar. Bunun ise, dış turizm kadar iç turizm için zararlı ve kurulmuş olan tesisler için felâketli olacağı şüphesizdir.

Ayrıca, bu endüstri, gümrük ve vergi himayesinden mahrum bırakıldığı takdirde, gerek kuruluşunda, gerek kurulduktan sonra işleyişinde genç ve tecrübesiz bir sanayi bünyesi ile, milletlerarası çetin rekabet şartlarına dayanması da mümkün değildir.

Esasen bu endüstri, daha fazla iç turizme dayanacağından tarifeler memleket halkının ödeme kudretine uygun olmalıdır.

Esas itibarıyla yukardan beri arzedilen maksatları temin için hazırlanmış olan (Turizm Müesseselerini Teşvik Kanunu) tasarısı - ki 24. III. 1950 tarihinde 5647 numaralı Kanun halinde çıkarılmıştır - o günün daha az müsait olan anlayış havası içinde çok önemli teşvik ve himaye hükümlerinden bir kısmını kaybetmiş halde kanuniyet kesbedebildi.

Bu itibarla (Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu) adı altında bu defa hazırlanan tasarıya yeni görüş ve icaplara, uygun olarak hükümler vaz'edilmiş olduğu gibi, 5648, 5649, 5650, 5651 sayılı kanunlar metnine girmiş olan bir kısım muaflık hükümlerinin Turizm Endüstrisini Teşvik Kanununda ana kanun halinde hazırlanmış olan bu tasarıya alınmasında ayrıca fayda mülahaza edilmiştir.

Yapılan tadiller şu suretle ifadelendirilebilir:

Kanunun adı :

Turizm endüstrisi, diğer ziraat, sanayi ve madencilik gibi bir ana endüstri durumunda bulunduğundan, bu muazzam sanayi kuruluş ve hareketi teşvik ve himaye eden 5647 sayılı Kanunun adının yalnız : (Turizm Müesseseleri Teşvik Kanunu) olarak bırakılması bu endüstrinin ehemmiyetini birden aksettiremeyeceği mülâhazasıyla, yeni tasarının : (Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu) şeklinde isimlendirilmesi, uygun görülmüştür.

Madde 1 : 5647 sayılı Kanunun birinci maddesinde bir değişiklik yapılmış, iki bent haline getirilerek «tamamen turistik mahiyette olan seyahat büro ve acenteleri» de turizm müesseseleri meyanına ithal edilmiştir. Zira, turizm endüstrisinin gelişmesinde gerek milletlerarası seyahat büro ve acenteleriyle temaslarda ve gerek iç turizmin canlanması için yapacakları faaliyetlerde hareketlendirici rolleri mevcuttur. Bir misal olarak, Yataklı Vagonlar Şirketinin Ankara - Konya, Ankara - Abant, Ankara - Akçakoca arasında turistik otobüs seferleri tertiplemesi, seyyah celbi hususunda Pakistan ve Yakın - Şark memleketleriyle münasebetler araması gibi husular zikredilebilir.

Madde 2-3 : Bu maddeler 5647 sayılı Kanunun 2 ve 3 ncu maddesinin hemen hemen aynıdır. Yalnız birinci maddede yapılan ilâvelere uyulmuş, Turizm Danışma Kurulu kolaylık ve sürati temin için belgenin Merkez Turizm Komitesince verilmesini karar altına almış olduğundan, 3 ncu madde o şekilde düzenlenmiştir.

Madde 4-5, 6-7 : Bir «Merkez Turizm Komitesi» nin kuruluşuna aittir. Turizm endüstrisinin kuruluşunda ve inkişafında turizm işlerine verilecek yönü görüşmek ve alınacak tedbirler hakkında düşüncelerinden istifade etmek üzere 5392 sayılı Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununun 17 nci maddesine göre toplanan Turizm Danışma Kurulu, yılda bir defa yapılan ve üç dört günlük toplantı süresi içinde birçok hususlarda kesin neticeler tâyinine vakit kalmadığından Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü ile daimî temasta bulunmak ve alınan kararların takip ve tatbikinde faydalı olmak için, kendi arasından beş kişilik bir Merkez Komitesi seçmişti. Böyle bir komitenin çok faydalı olduğu görülerek çeşitli turistik müesseseler üzerinde Teşvik Kanununu tatbik edecek ve kararlar alacak olan Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün tek başına kalmaması ve müesseselere kredi açılmasında, diğer hususlarda daimî istişari bir komite olarak istifade edebilmesi için, gerçek bir ihtiyaçtan doğan bu komitenin mevcudiyetine kanuni bir şekil verilmesi icap ettiği neticesine varılmış ve 4, 5, 6, 7 inci maddeler Merkez Turizm Komitesinin kuruluş ve vazifelerine hasredilmiştir.

Madde 8 : 5647 sayılı Kanunun 6 nci maddesidir. Danışma Kurulunca köylerin de ilâvesi lüzumu görülmüş ve buna göre düzeltme yapıldıktan başka; bir kısım belediye veya özel idarelerce kendi hizmetleriyle alâkalı olarak istimlak edilmiş mahallerde kurulmuş bulunan âmme tesislerini itnam edecek turizm müesseseleri de vücuda getirilebilmesine yahut esas maksadı kaybetmeksizin mevkiin ehemmiyeti itibariyle mevcut âmme tesisinin tamamen ortadan kalkmasına meydan vermemek şartıyla kurulması zaruri görülen turizm müesseselerinin de buralarda kurulmalarına imkân verilmek üzere maddeye yeni bir fıkra eklenmiş ve yine Köy ve Tapu kanunlarında yabancı tebaalı kimselerin arazi ve emlak sahibi olamayacaklarına dair bulunan hükümlerin bu kanundan faydalanacak müesseseler hakkında da uygulanması maksadı aksatacak mahiyette görüldüğünden bunlardan istisna sağlanmak üzere yeni bir fıkra eklenmiştir.

Madde 9 : 5647 sayılı Kanunun müzakere ve kabulü sırasında himaye ve teşviki kuvvetlendirmek için, bu kanunla muvazi olarak 5651, 5648, 5649, 5650 sayılı kanunlar da kabul edilmiştir.

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce hazırlanmış, 1949 Aralık ayında toplanan Turizm Danışma Kurulunca incelenmiş olan (Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu) tasarısında, bu maddede yer verilmiş olan vergi muafiyetleri hükümet tasarısında reddedilmişti. Bilhassa Gelir ve Kurumlar Vergisinin turizm müesseselerinden alınıp alınmaması, hayli münakaşa mevzuu olmuştü.

Vergiye mevzu olarak tesisler, mevcut olmadıkça Gelir Vergisi ve diğer vergiler tahsil edilemeyeceğine göre, devlet bütçesinde bir varidat noksanlığı teşkil etmiyecektir. Halbuki bu gibi tesisler vergilerden 10 yıl kadar muaf tutulduğu takdirde, gerek inşa ve tesis ve gerek işletme dolayısıyla gizlenmiş sermaye meydana çıkacak, hareketlenecek, çalışacak, iş hacmi artmış olacak, bununla mütenasiben vergi tarh imkânları da çoğalmış olacaktır. Ayrıca, bir imar ve kalkınma sağlayacak olan bu hareketlerle birçok vatandaş yeni iş sahalarında terfi edilmiş bulunacaklardır.

Bu maddede mevcut vergi muafiyetleri, 5647 sayılı Kanunun kabulü sırasında olduğu gibi, esas kanunlarına ilâve maddeler halinde teklif edilebilirdi. Bu defa toplanan Turizm Danışma Kurulu da aynı mütalâayı ileri sürerek : « Kendi sahasında yeni bir kanun olan Turizm Endüstrisini Teşvik Kanununun esas maksadı yerli ve yabancı hususi sermayeyi memlekette ihtiyaca elverişli turizm endüstrisini kurmaya teşvik olduğundan, ihzar edilen bütün muaflık ve himiye hükümlerinin ana kanunda toplanmasında bu gayenin tahakkuku için büyük fayda mülâhaza edilmiş ve 5648, 5649 ve 5650 sayılı kanunlarla temin edilmiş olan muaflıklar da kanunun bünyesine alınarak bu madde ile ilgili olanları maddenin (a) ve (b) bentleri olarak ilâve edilmiştir. » şeklinde maddeyi islah etmiştir. Seyahat büro ve acentelerinin esas itibariyle bu kanunun ancak Gelir ve Kurumlar vergilerinden muaf tutulmalarını sağlamak için bu maddenin (C) bendi sonuna bir parantez içinde ilâve edilmiştir. Zira, halen mevcut bulunan veya yeniden teşvik ve himaye ile kurulacak olan seyahat büro ve acenteleri; dış ve iç turizm bakımından toplayacakları bilgilerle, turistik seyahatler tertip eden acente ve bürolarla ve diğer turizm teşekkülleriyle yapacakları tamamen ticari ve turistik anlaşma ve temaslar ve memleket içindeki turistik müesseselere bulunacakları tavsiye-

lerle, reklâm ve propagandalarla, seyahatler tertibiyle, seyyahlara gerekli bilgileri zamanında ulaştırmakla, kombine biletler teminiyle dış memleketlerde şubeler açmakla... ilâhiri, en mühim vazifeleri üzerine alacaklarından himaye ve teşvikleri faydalı görülmüştür.

Madde 10 : 9 ncu maddede açıklanan sebepler dolayısıyla ana bir kanun olan bu tasarıda yer verilmiştir.

Madde 11 : Turistik propaganda ve reklâm hareketlerini teşvik maksadiyle yer verilmiştir. Hazine bu alanda elde edeceği fayda, turizmin inkişafı yolunda sarfedilecek gayret ve fedakârlık yanında pek cüz'î bir şeydir.

Madde 12 - 13 : Gerçek bir ihtiyacın ve zamanın empoze ettiği ve yepyeni bir şekilde kurulacak olan turizm endüstrimizde iyi bir gelenek ve görenek temini maksadiyle ilâve edilmiştir. Aynı zamanda, mütehassis olarak memleketimizde iş alacak olan yabancı personel, Türk personelin yetişmesinde, onların teknik terbiye ve bilgilerinin artmasında, birer rehber ve hattâ öğretmen olacakları şüphesiz görülmüştür. Esasen Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtınca Avrupa'daki turizm endüstrisinin kalkınması bakımından faydalı görülen personel mübadelesi mevzuu üzerinde durulmuş bulunduğu ve bu da şüphesiz turizm endüstrisi yüksek bir seviyede bulunmayan memleketler için çok faydalı olacağından, mer'î mevzuatımızın, memleketimizin dâhil bulunduğu iş birliği idaresinin bu yoldaki teşebbüse ileride bir engel teşkil etmemesi bakımından da lüzumludur. Yabancı mütehassis personel getirilmesi, aynı zamanda turizm müesseselerimizin tek taraflı mütehassis personel getirmesinde, yükünü kısmen hafifletmiş olacaktır.

Madde 14 : Turizm müessesesi belgesi almış olan tesisler, bu kanunun yayımından itibaren ilk birkaç yıl içinde mahdut bir miktarda olacaklarından, yabancı Devlet uyruklu şarkıcı, şarkıcı, oyuncu ve varyete artistleri çalıştırmak için 2007 sayılı Kanun hükümlerinden beş yıl müddetle istisna edilmişlerdir. Şöhretli bir caz veya salon orkestrasının, yıldız olmuş şarkıcı ve artistlerin, müzisyenlerin memleketimizde turistik müesseseler için ayrıca bir reklâm vasıtası olacakları tabii bulunmakla beraber, yerli elemanların yetişmelerine ve form bulmalarına da vasıta olacaklardır. Zaten yerli elemanlar bugün dahi yeter sayıda bulunamamaktadırlar.

Madde 15 : Mahallî ihtiyaçların ölçülmesi ve bu ölçü dâhilinde kuruluşun temini aynı zamanda turizm müessesesi kurucularının ve tesis mevzularının ilkel bir kontrolden geçirilmesi ve illerin turizm endüstrisi ile alâka ve inkişafına hizmetlerinin temini bakımından ilâve edilmiştir.

Madde 16 : Bu madde 5647 sayılı Kanunun 3 ncu maddesinin bir bendidir. Bu madde; belge alınmak istenen tesislerin ekonomik ve malî imkânlarının, turizm bakımından faydalı olup olmayacakların tetkik ve tahkimi mecburi kılmak ve bu suretle gerçek bir şekilde turizmin inkişafına yarıyacak tesisler meydana gelmesini sağlamak maksadiyle tasarıda yer almıştır.

Madde 17 : 5647 sayılı Kanunun 9 ncu maddesidir.

Madde 18-19: Kredi işleri İller Bankasına yapılacağına göre, muamelâtını tanzim maksadiyle ve ihtiyaca göre ilâve edilmiştir. 5647 sayılı Kanunda, kredilerin Türkiye Emlâk ve Kredi Bankasına tahsil ve takip olunacağı mevcuttur. Tadil edilen 16 maddede ise, Türkiye Emlâk ve Kredi Bankası yerine, İller Bankası konulmuştur. Türkiye Emlâk ve Kredi Bankası Kanunu gereğince yalnız mesken ve irat yapılarına mütaallik hususlarda mücehhez bir durumda olup, turizm müesseselerinin umumiyetle ilgili olabilecekleri birçok konular üzerinde salâhiyetli bir durumda bulunmaktadır. Ayrıca turizm müesseselerinin umumiyetle mahallî idarelerle el ve iş birliği yapması lüzumu da aşikâr görüldüğünden, Türkiye Emlâk ve Kredi Bankası ise yalnız hususi eşhâsa ait işler için düzenlenmiş bir mekanizmaya sahip bulunduğundan, bu noktadan da ihtiyaca cevap verecek bir durumda görülmemektedir. Turizm müesseselerinin durumlarını hakkiyle tetkik ve bu dâvada memlekete faydalı olabilecek şekilde iş görülmesi asıl gaye olduğundan, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün de bu sahada faal bir rol oynayabilecek bir teşkilâta sahip bulunmamasından; Türkiye Emlâk ve Kredi Bankası yerine bu işlerin her bakımdan daha mücehhez ve bu mevzu ile ilgili bir durumda görülen İller Bankasına verilmesi daha uygun bir keyfiyet olarak mütalâa edilmiştir. İller Bankası; şehir ve kasabalarımıza ait bileümle harita, şehircilik, yapı, su, kanalizasyon ve elektrik işlerini yürütebilmek üzere fennî ve teknik teşkilâ-

ta ve bu sahada yetişmiş salâhiyetli uzmanlara sahip olup ayrıca memleketin bütün mahallî ve özel idareleriyle sıkı bir münasebet tesis etmiş bir durumdadır.

Turizm Endüstrisi Teşvik Kanunu gereğince turizm müesseselerince vâkı olacak müracaatları kredi bakımından olduğu kadar teknik hususlarda da inceliyebilecek bir merciin, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bu sahada yardım edebilmesi çok yerinde olacaktır.

Madde 20 : Kanunun çeşitli teşvik ve muaflık hükümlerinden faydalanarak turizm müessesesi kurmak üzere maddi istifadeler temin edecek teşebbüslerin bu müesseseleri mâkul ve normal bir müddet içinde kurmaları matlup olduğundan bunu sağlamak üzere Turizm Danışma Kurulunca ilâve edilmiştir.

Madde 21 : 5647 sayılı Kanunun 4 ncü maddesidir. Turizm müesseselerinin kontrollerinde dışardan da mütehasıs eleman kullanılabileceği ilâve edilmiştir.

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün Turizm Dairesinin teşkilât ve kadrosu tamamlandı mütehasıs elemanlara malik oluncaya kadar, buna lüzum bulunduğu aşikârdır.

Madde 22 : 5647 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin bir kesimidir. Yapılacak işlemler daha açık bir hale getirilmiştir.

Madde 23. : 5647 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin tatbikatı dolayısıyla hâsıl olacak neticeleri tanzim etmekte ve bâzı net hükümler konulmaktadır.

Madde 24. : Turizm müesseselerinin icara verilmesi ve başkasına devri halinde müsaade ve muafiyetlerin ne suretle yeni sahip veya kiracıya intikal edebileceğini göstermektedir.

Madde 25. : 5647 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin (D) fıkrasının bir madde halinde gösterilmiş şeklidir.

Madde 26. : 5647 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin (C) fıkrası karşılığıdır.

Madde 27. : 5647 sayılı Kanunun 7 ncı maddesidir.

Madde 28. , 29 : İşbu maddeler, muafiyetlerden istifade edilerek gümrüklerden geçirilmiş olan turistik müessese tesisat, teçhizat ve tefrişatına ait ithal mallarının, muhtelif suretlerle satış suiistimallerini önlemek maksadiyle konulmuştur.

Madde 30 : İşlerin icabını kuvvetlendirmek, turistik vasıfları daimî şekilde sağlamak, müesseselerin faydalı olmalarını temin etmek için Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne evvelce hazırlanmış, Turizm Danışma Kurulunca incelenmiş tasarıdan aynen alınmıştır. Bu madde, nakdî cezaların tatbikına esas teşkil edecek vergi miktarı kayıtlarını tesis gayesiyle konulmuştur.

Madde 31 : Bâzı ilâveler yapılmış olmakla beraber, 5647 sayılı Kanunun 5 ncı maddesidir. Danışma Kurulunca tâdil edilmiştir.

Madde 32 : 5647 sayılı Kanunun 11 ncı maddesidir.

Madde 33 : Amerikalı turistlerin bilhassa ehemmiyetle üzerinde durdukları görülmüş olan tek fiyat usulü, bugün diğer Avrupa memleketlerince de tatbik edilmeye başlanmıştır.

Madde 34 : Turizm müesseseleri, belgesinin iptali yetkisi diğer iptal muameleleriyle birlikte ayrı bir madde halinde gösterilmiştir.

Turizm endüstrisine yerli ve yabancı hususî sermaoyenin emniyetle ilgilenmesini sağlamak için belge istirdatı gibi ciddî ve ağır muamelenin adli kaza yolu ile yapılması cihetine gidilmiştir.

Madde 35 : 5647 sayılı Kanunda, turizm kredisi fonu için Maliye Bakanlığı 1951 yılı Bütçesine bir milyon lira ödenek konulması kabul etmiştir.

Senbolik olan bu miktar, bir müessesenin bilehtiyacını karşılayamayacağından 5 milyon liraya çıkarılmıştır.

Madde 36 : Turizm propagandasında sürati, nefaseti, kolaylığı ve zamanında propaganda yapılabilmesini temin için ilâve edilmiştir. Turizm propaganda neşriyatında en mühim mesele baskı nefaseti meselesidir. Bu gibi neşriyat dış memleketlerde bastırılmıya kalkılırsa, döviz temini gibi bir mesele ile karşılaşılacaktır. Sonra memleket dâhilinde nefis bir şekilde tek renkli veya çok renkli bir broşür veya prospektüsün bastırılması çok güç ve hattâ mevcut malî formaliteler yüzün-

den imkânsızdır, denebilir. Çünkü, Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununa tâbi olan bu işler, zamanında yaptırılmamakta ve neticede en ucuz tâlibe verildiğinden, teknik ve iş mükemmeliyeti bakımından tercih yapılamamakta, baskı nefasetinin temini kaabil olamamaktadır. İkinci ve mühim nokta, baskı mevzuuna ve tekniğine göre kâğıt temini işidir. Lüzumlu olan ve fakat ekseriyetle Maliye Kırtasiye Deposunda bulunmayan kâğıdın depoca piyasadan alınması, Kırtasiye Umum Müdürlüğüne yüzde bir miktar zam ile verilmesi, mevzuu kırtasiyeciliğe ve fiyat yüksekliğine götürdüğünden, ilgililer mecbur olmadıkça bu yola başvurılmaktan çekinmekte ve elde mevcut iyi, kötü kâğıtlara razı olmaktadırlar. Bu sebeplerle, turizm propaganda neşriyatının süratle ve zamanında yetiştirilmesi, baskı nefasetinin temini için maddede zikredilen kanunlar hükmüne tâbi tutulması icabetmektedir.

Madde 37, 38. : Turizm istatistikleri için ilâve edilmiştir. Turizm istatistikleri, umumi istatistik mevzuu içinde bulunmasına rağmen biraz daha hususi ve hemen hemen günü gününe tutulur bir mahiyet arzettiğinden Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne tutulması lâzımgelmekte ise de İstatistik Genel Müdürlüğünün çalışma tarzlarından, ihtisaslarından ve değerlendirme imkânlarından faydalanmak mecburiyeti vardır. Esasen milletlerarası icaplar, hattâ millî icaplar yüzünden İstatistik Genel Müdürlüğü turizm istatistikleri tutmaktan müstağni ve vâreste kalamıyacaktır. Fakat, teknik zaruretler ve malûmatı toplama sistemimizin noksanlık ifade etmesi dolayısıyla İstatistik Genel Müdürlüğü nihai rakamları ancak ertesi sene neşredebilmektedir. Halbuki Avrupa İktisadi İş Birliği İdaresi Turizm Komisyonu, Alliance Internationale de Tourisme gibi teşekküllerle cereyan eden muhaberrattan ve bu teşekküllerden ve diğerlerinden vâkı taleplerden anlaşıldığına göre, turizm istatistiklerinin tesbiti için, vasati olarak iki, üç aylık hattâ bâzı hallerde yalnız bir aylık mühlet verilmektedir. Bu itibarla Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne istatistik konusunun fiilen ele alınması ve değerlendirilmesi zarureti hâsıl olmaktadır. Bu sebeple İstatistik Genel Müdürlüğü ile iş birliği yapılabilirse, hem Hükümetin tasarruf prensibine riayet edilmiş, hem de modern çalışma tarzlarıyla mücehhez turistik memleketlere ayak uydurulma imkânı sağlanmış olacaktır. Turizm istatistikleri mevzuu gerek beynelmil teşekküllerin icarı ve gerek ihtiyaç dolayısıyla derhal ele alınması icabeden bir keyfiyettir. Bilhassa Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtının Turizm Konseyinin Paris'te akdettiği beşinci oturumuna ait zabıtların beş aylık ek tasarısından, milletlerarası turizmin gelişmesi için alınacak tedbirler meyanında, milletlerarası turistik istatistiklerin tutulmasının ve yine zabıtların 7 sayılı ek tasarısının 7 nci maddesinin 4 ncü fıkrasında da: «Fertlerin yer değiştirmelerine ait bütün ihşai malûmat mübadelesinin bir zaruret olduğu» açıklanarak, konseyin 7 Nisan 1950 tarih ve C (50) 97 sayılı yazısıyla İktisadi İş Birliği Teşkilâtına üye memleketlere tamim edilmiştir.

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü, ihtiyacın zoriyle ve mümkün olan turistik hareketleri ihşai bir kıymetle elde etmek için çalışır ve muhtelif beynelmil teşekküllerin sorularını cevaplandırırken, birtakım müşküllerle karşılaşmaktadır. Nitekim, «Milletlerarası Turizm Birliği» A. İ. T nin 1950 Mayıs ayı içinde Paris'te yaptığı umumi heyet toplantısında Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü mümessilinin, rakamlara dayanan ihşai malûmatla mücehhez bulunmasını temin maksadiyle, 1949 senesi içinde memleketimize deniz, kara ve hava yollarıyla giren ve çıkan turistlerin sayısını **tesbit etmek** istenmiş ve muhtelif seyahat ve yolcu nakliyatı yapan idare, şirket ve acentelere müracaat edilmiştir. Bunlardan Air France, konuyu ticari bir sır şeklinde mütalâa ederek bu müracaata menfi cevap vermiştir.

Her hangi bir yabancı şirketi, resmî makamlara ihşai malûmat vermeye icbar eden kanuni müeyyide bulunmadığından, adı geçen şirketten istenilen bilgi alınamamıştır. Milletlerarası teşekküllere karşı olan taahhütlerimizi yerine getirmek ve iş birliği yapmak, memleketimizde turizmin ve turizm endüstrisinin durum ve inkişafını incelemek ve gerekli tedbirleri almak için elde kanuni bir müeyyide bulunması, her bakımdan çalışma imkân ve intizamını temin edecektir.

Madde 39 : Belediyelerin halen tatbik etmekte oldukları talimatnamelerin bu tasarının birinci maddesinde yazılı müesseseler için yeni icaplara göre bir ayarlama yapılabilmesini teminen Danışma Kurulunca ilâve edilmiştir.

Madde 40 : Turizm teşvik tedbirlerinin mevcutlardan başka yeni birtakım seyahat acentelerinin açılmasını ve hattâ bu gibi müesseseleri açmaksızın seyahatler tertibi ve bilet satışı işleriyle iştilgal edilmesini davet edeceği görüldüğünden gerek müşterinin, gerekse bu müesseselerle biletlerini emniyet eden ulaştırma müesseselerini vikaye için seyahat acentelerinin ruhsatnameye tâbi tutulmaları ve kendilerinden bir teminat akçesi alınması Turizm Danışma Kurulu tarafından zaruri görülerek ilâve edilmiştir.

ANTALYA MİLLETVEKİLİ BÜRHANET- TİN ONAT VE 122 ARKADAŞININ TEKLİFİ

Turizm endüstrisini teşvik kanunu tasarısı

Birinci Bölüm

MADDE 1. — 5392 sayılı Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununun 17 nci maddesine göre teşekkül eden Turizm Danışma Kurulu tarafından 2 nei madde gereğince tâyin olunan vasıfları taşıyan turistik oteller, pansiyonlar, motel tipi tesisler, gazino ve lokantalar, pilâjlar, kamplar, turistik eğlence yerleri, spor ve avcılık tesisleri, kaplıcalar, istirahat ve tedavi müesseseleri ve bu sayılanlara mümasil tesislerden, mevcut veya yeniden kurulacak olanlar bu kanunun uygulanmasında «Turizm Müessesesi» sayılırlar.

MADDE 2. — Turizm müesseselerinin ve hizmetlerinde kullanılacak ulaştırma tesislerinin, haiz olacakları vasıflar, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine Turizm Danışma Kurulunca belli edilir ve Başbakanlıkça hazırlanacak bir talimatname ile tatbika konulur.

MADDE 3. — Bu kanunda yazılı hükümlerden faydalanmak için 15 nei maddede zikredilen esaslar dâhilinde yapılacak müracaatlarla, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünden bir «Turizm Müessesesi Belgesi» alınması şarttır.

Yerli ve yabancı tüzel ve gerçek kişiler tarafından kurulmuş veya kurulacak müesseselerden ikinci maddede yazılı vasıfları haiz oldukları veya bu vasıfları haiz olacakları dilekçelerinde belirtilenlerin talepleri Merkez Turizm Komitesince uygun görüldüğü takdirde, bunlara Basın - Yayın ve Turizm Genel Mü-

dürlüğünün teklifi ile Başbakanlıkça «Turizm Müessesesi Belgesi» verilir.

MADDE 4. — Bu kanunda yazılı turizm endüstrisini teşvik ve turizm kredisi işlerini yürütmek üzere, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bağlı bir «Merkez Turizm Komitesi» kurulur.

MADDE 5. — Merkez Turizm Komitesi, 5392 sayılı Kanunun 17 nci maddesine göre teşkil edilen Turizm Danışma Kurulu üyeleri arasından her toplantı sonunda Kurulca seçilecek, biri turizm meslek teşekkülleri temsilcisi olmak üzere üç üye ve İller Bankası temsilcisinden ve Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce komiteye iştirak ettirilecek bir danışmandan teşekkül eder.

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Turizm Dairesi Müdürü, Komitenin tabii üyesidir.

MADDE 6. — Merkez Turizm Komitesi, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürünün başkanlığında ayda en az bir defa toplanır. Komite, başkanlık tarafından toplantıya çağırılır.

Merkez Turizm Komitesi, kararlarını ekseriyetle verir. Ekseriyet kararına muhalif kalanlar muhalefet sebebini şerh ve imza ederler.

MADDE 7. — Merkez Turizm Komitesinin her türlü kayıt muamelât ve muhaberat v. s. büro işleri Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Turizm Dairesi tarafından yapılır.

Komitenin çalışmaları ile ilgili bilûmum masraflar ve Komitenin memur olmiyan üyelerine verilecek tazminat, 5392 sayılı Kanunun 16 nci maddesindeki esaslara göre ödenir.

İkinci Bölüm

Müsaade ve muaflıklar

MADDE 8. — Turizm Müessesesi Belgesi almış olan teşebbüslerin tesis, inşa ve tevsiyelerine lüzumlu arazi ile arsa ve binalardan devlet, özel idare, belediye ve köylerin hüküm veya tasarrufları altında veya hususi mülkiyetlerin, de bulunanlar, başka bir cihete tahsis edilmiş olmak kaydiyle 15 nci maddenin son fıkrasında adı geçen heyet marifetiyle takdir olunacak bedelleri 20 yılda ödemek üzere bu kabül müesseseleri kurmak isteyen gerçek veya tüzel kişilere satılabilir.

Devletin hüküm veya tasarrufu altında veya hususi mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binaların satışında Bakanlar Kurulu kararı alınır.

Kamulaştırma suretiyle iktisap edilmiş olan gayrimenkuller, kamulaştırma gayesini tamamlayan veya o gayeyi ortadan kaldırmıyan turistik tesisler için kısmen tahsis edilerek yukarıdaki fıkralar hükümleri dairesinde satılabilirler.

Bu kanuna göre iktisap olunacak gayrimenkuller 442 sayılı Köy Kanunu ile 2644 sayılı Tapu Kanununda yazılı yabancılar hakkındaki tahditlerden Bakanlar Kurulunca tesbit olunacak kayıt ve şartlar dairesinde istisna edilebilirler.

MADDE 9. — Birinci maddede yazılı müesseselerle bunların üzerinde kuruldukları arazi ve bu arazi dâhilinde müessenin kuruluş maksadı içinde tesis edilecek bütün müstemilât - müstahdemlerin sıhhi ve içtimai ihtiyaçlarına mahsus binalar dâhil - aşağıda yazılı vergi, resim ve harçlardan muafıdır.

a) Bu yerlerin işletilmesine tahsis edilen arazi, 1833 sayılı Kanunda tâyin edilen Arazi Vergisinden,

b) Bu yerlerin kendi maksatlarına tahsis için inşa edecekleri binalar 1837 sayılı Kanunda yazılı Bina Vergisinden ve 1996 sayılı Kanunda gösterilen Bina İktisadi Buhran Vergisinden,

c) Bu yerlerin işletilmesinden elde edilen kazançlar Gelir ve Kurumlar vergilerinden, (vasıfları bu kanunun 2 nci maddesine göre tâyin edilecek tamamen turistik mahiyette olan seyahat büro ve acentaları da bu fıkra hükmünden faydalanırlar.)

ç) Bu yerlerin işletilmesi için satın alınacak gayrimenkullere ait tapu senetleri Tapu Harcı ile Damga Resminden ve turizm müesseseleri ortaklıklarının hisse senetleri Damga Resminden,

d) Bu yerlerin kira ve hizmet mukaveleleri, kontrat resmi ile noter harcından (Noter hisse ve ücreti müstesna),

e) Eğlence Resmi ile Elektrik, Havağazı ve İstihlak resimlerinden,

f) Yukarıdaki vergi ve resimlere munzam olarak alınan her türlü vergi, resim ve harçlardan,

«a» ve «b» fıkralarındaki muaflıklar, Turizm Müessesesi Belgesi tarihinden başlayarak 25 yıl ve diğer muaflıklar bu tesislerin işletmeye açıldığı yıl ile onu takibeden 10 yıl müddetle devam eder.

MADDE 10. — «Turizm Müessesesi Belgesi» almış olan teşebbüslerin ihtiyaçları için getirilecek akar su boru ve muslukları, lâvabo, banyo, bide gibi sıhhi tesislere mahsus eşya, her çeşit merkezî teşhin tesisat malzemesi, mutfak, fırın ve ocakları, bulaşık yıkama ve kurutma makina ve cihazları ile çamaşır yıkama, (el ütülerini hariç) ütüleme makina ve cihazları, buz dolapları, kaplıçalarda, tedavi yerlerinde istirahat ve tedavi için kullanılan fennî alât ve cihazlarla, asansör, kanalizasyon, soğuk hava ve havalandırma tesisatı, su isale ve tevziine, muharrrik kuvvet istihsaline, muhabere hat ve tesislerine lüzumlu motör, makina ve âletlerle, doğrudan doğruya kendi hizmetlerinde işletilecek ulaştırma tesis ve vasıtaları, bu tesislerin inşası, tevsi ve tamamlanması ve işletilmesi için lüzumlu olduğu halde memlekette bulunmayan veya yerli malzeme ile imal edilemeyen veya imal edilip de kalitece düşük olduğu kabul edilen inşaat malzemesi ve müessese işareti taşımak şartıyla yatak odaları takımları ve mefruşat lokanta ve salon eşyası ve bunlara ait teferruat ile içki, yemek ve sofrata takımları, hesap makinaları, plâka atış poligonları tarafından getirilecek atış makinaları, plâkalar, nişan ve (tir au pigeon) av tüfekleri ve malzemesi, dürbünleri, eski eserlerin tamiri ve ihvası maksadiyle alâkalı dairelerce hariceten getirilecek kurşun ve bakır levhalar, Gümrük Resmi ile gümrüklerde alınan her türlü vergi ve resimlerden, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 10 sene müddetle muafıdır.

MADDE 11. — Turizm müessesesi belgesi almış olan ve bu kanunun birinci maddesinde gösterilen turizm müesseseleri ile tamamen turistik mahiyette olan seyahat büro ve acentelerinin memleket içinde ve dışında dağıtacakları veya satacakları el ilânları, afiş, prospektüs, broşürler gibi her türlü turistik propaganda neşriyatı, ilân ve Damga Resminden muafırlar.

MADDE 12. — Turizm müessesesi belgesi verilmiş olan birinci maddenin de yazılı müesseselerin, bir müdürü, bir muhasebecisi, bir metrodotele, bir şefgarsonu ile bir başahçısı, «müessesenin işletmeye fiilen açılmasından üç ay önce başlamak üzere» beş yıl müddetle, bunların dışında kalan mütehassıs ve müstahdemlerin yüzde yirmisi üç yıl müddetle, yabancı devlet uyruklusu olabilirler.

MADDE 13. — Bu müesseselerin yabancı devlet uyruklusu metrodotele, şefgarson ve başahçısı sayısı ve bunların çalıştırılma müddetleri memleket dışındaki şöhretli müesseselerden getirilmiş ve bu gibi müesseselerde en az üç yıl devamlı surette çalışmış olmak şartıyla, belge alan müesseselerin ehemmiyetine göre, Merkez Turizm Komitesinin muvafık mütalâası üzerine Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne artırılabilir.

MADDE 14. — Turizm Müessesesi belgesi almış oteller, gazino ve lokantalar, eğlence yerleri, memleket dışındaki şöhretli müesseselerde çalışmış bir salon veya caz orkestrasının âzası olmak şartıyla yabancı devlet uyruklusu çalgıcılar, münferit veya heyet halinde şarkıcı, oyuncu ve variete artistleri çalıştırmak hususunda 2007 sayılı Kanun hükümlerinden beş yıl müddetle müstesnadırlar.

Üçüncü Bölüm

Müsaade ve muafıhklardan faydalanma

MADDE 15. — Turizm Müessesesi belgesi almak istiyen tesislerin kurucu, sahip veya kiracıları, tesislerin bulunduğu veya kurulacağı yeri, tesislerin nev'ini, işletme tarzını, personel sayısını, iş ve mal durumlarını gösteren bir dilekçe ile tesisin bulunduğu yerin valiliğine baş vururlar.

Bu dilekçeye tesisin plân ve projelerinin birer

örneği bağlanır ve tesisin keşif bedeli veya kıymeti gösterilir.

Kredi isteklerinde, ayrıca istenilen kredinin miktarı ve verilecek teminatın nev'i ve mahiyeti de bildirilir. Valilik gerekli incelemeleri il defterdarı, bayındırlık ve sağlık müdürleri, merkez belediye fen heyeti ve sağlık müdürleri, mahalli ticaret odası temsilcisi ve mevcut ise il merkezindeki turizm cemiyetleri mümessillerinden müteşekkil bir heyet marifetiyle yaptırılarak, en geç bir ay içinde dilekçe ve ekleriyle kendi mütalâasını Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne gönderir. Bu müddet içinde talepleri intaç edilmeyen müracaat sahipleri, doğrudan doğruya Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne müracaat hakkını kazanmış olurlar.

MADDE 16. — Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü lüzum görürse, belge almak istiyen tesislerin ekonomik durumlarını ve malî imkânlarını İller Bankası vasıtasıyla ve turizm bakımından faydalı olup olmadıklarını kendi teşkilâtıyla mahallerinde de ayrıca tetkik ve tahkik ettirebilir.

Dördüncü bölüm

Krediye mütaallik hükümler

MADDE 17. — Turizm müessesesi belgesi almış olan teşebbüslerin bu maksatla inşa edecekleri tesislerin inşa, tevsi, ıslah, teçhiz ve tefrişleri için kurucularına veya sahip ve kiracılarına 33 nevî maddede yazılı fondan vâde ile, yüzde beşten çok olmamak üzere banka esaslarına göre faizle, kredi verilir. Kiracılara verilecek kredinin vâdesi kira müddetinin sonunu geçemez. Krediler keşif bedellerinin yüzde ellisini aşamaz.

Belgesi iptal olunan müesseselerin aldıkları kredi kesilir.

MADDE 18. — Krediler İller Bankası tarafından tahsil ve takip olunur. Zamanında ödenmeyen taksitler vâde tarihinden itibaren bankanın eşhas ile yaptığı muamelelerin cari faiz nispetlerine göre hesap edilir.

MADDE 19. — Bankanın bu maksatla vereceği kredilerin prensip esaslarını ve şartlarını ve kredinin açılması keyfiyetini Merkez Turizm

Komitesi tâyin ve tanzim eder. Banka açtığı kredinin teknik bakımdan kullanılmasını her an kontrol eder ve neticelerini Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bildirir.

Beşinci bölüm

Belge alanların mükellefiyet ve mecburiyetleri

MADDE 20. — Belge almış olan müesseseler belge aldıkları tarihten Merkez Turizm Komitesince tâyin edilecek müddet içinde hazırlık ve inşaatâ başlamaya ve bunlardan inşaat ve tesisatın bedeli 500 000 lira ve daha az olanlar belge tarihinden itibaren en çok iki sene sonunda, inşaat ve tesisatın bedeli bu miktardan fazla olanlar en çok üç sene sonunda müesseselerini açmaya ve işletmeye mecburdurlar.

Zaruri sebepler dolayısıyla bu müddetler Merkez Turizm Komitesinin kararına müsteniden Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce uzatılabilir.

Bu madde hükmünü yerine getirmiyenlerin belgeleri iptal edilir.

MADDE 21. — Belge almış olan müesseselerin belgelerin verilmesinde âmîl olan vasıfları muhafaza edip etmedikleri, idare ve işletme tarzlarını Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün ve Merkez Turizm Komitesinin görevleri lüzum üzerine her zaman kontrol edilebilir.

Bu kontrolleri Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü kendi mütehassıs elemanlarına yaptırır.

Turizm müesseselerinin sahip, müstecir ve idarecileri kontrol dolayısıyla kendilerinden istenen her türlü kayıt ve muamelâtı tetkik ettirmeye, müesseseyi gezdirmeye ve gereken bilgileri doğru olarak vermeye ve bütün bu hususlarda kolaylık göstermeye mecburdurlar.

MADDE 22. — 8 nci maddeye göre Devlet, özel idare, belediye ve köylerden taksitle ödenmek üzere taksitli bedelle arazi, arsa ve bina satınalmış olan gerçek ve tüzel kişilerce;

a) Bu gayrimenkuller 20 nci maddede gösterilen süre içinde tahsis maksatlarına uygun hale getirilir ve temlikleri tarihinden itibaren 20 yıl içinde tahsis maksatları dışında kullanılamazlar. Keza bu maksatlar dışında kullanılmak üzere başkalarına devredilemez ve satılamazlar. Bu hükme

aykırı hareketi görülenlerin belgeleri iptal olunur;

b) Yukardaki fıkraya aykırı hareketi görülenlerden satınaldıkları gayrimenkuller, istirdat olunur. Bu takdirde, istirdat tarihine kadar ödedikleri taksitler aynı taksit müddetleri içinde kendilerine aynen iade ve gayrimenkul üzerinde yaptıkları tesisat ve ilâvelerin, 15 nci maddede sözü geçen heyet marifetiyle tesbit edilecek bedelleri 10 yılda ve müsavi miktarlarda ödenir.

MADDE 23. — Belge almış müesseseler aşağıda bildirilen hallerde Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünden önceden izin almaya mecburdurlar.

a) Belge almaya mevzu olan tesislerin, tamamının veya bir kısmının aynı maksatlarla kullanılmak üzere devredilmesi veya kiraya verilmesi;

b) Bunların menkul ve müteharrik teçhizat ve demirbaşlarının tamamının veya bir kısmının satılması, kiraya verilmesi ve başka bir yere taşınması (yerine yenilerinin getirilmesi şartıyla);

c) Bunların, işletme mevzularının, birinci maddede gösterilen turizm müessesesi mahiyetini muhafaza etmek kaydıyla kısmen veya tamamen değiştirilmesi,

d) İşletme unvanlarının değiştirilmesi veya hisseler ayrılmış ortaklıklarda sermaye azaltılması veya artırılması, yeniden ortak alınması ve ortaklar arasında bu kanunun şümulü dışında kalsa bile diğer bir tesisin ve ortaklığın kurulması,

Bu hallerin Genel Müdürlükçe, Merkez Turizm Komitesinin kararına müsteniden kabul edilmesi ve belgelere ona göre şerh verilmesi şarttır. Buna riayet etmeyenlerin belgesi iptal olunur.

MADDE 24. — Bu kanunla muaflik ve müsaadelerden faydalanması kabul edilmiş olan turizm müesseselerinin, sahip veya müstecirleri tarafından başkalarına devir, temlik ve icarları halinde geri kalan zamana ait müsaade ve muafliklar Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün kabulü ile yeni sahip veya müstecirlerine intikal eder.

MADDE 25. — 8 nci madde gereğince takdiri bedelle satılan gayrimenkuller üzerinde devlet, özel idare, belediye ve köylerin alacak-

larını teminen birinci derecede ve sırada ipotek tesis edilir.

MADDE 26. — Belgesi iptal olunan teşebbüslerin ve tesislerin takdiri bedelle ve taksitle aldıkları gayrimenkuller 22 nci maddenin (b) fıkrasına göre istirdat edilmeyecek ise, bunlara ait borç taksitleri muacceliyet kesbeder ve Tahsili Emval Kanunu hükümleri dairesinde tahsil olunur. Bütün borç bu yolda karşılanamadığı takdirde ipotekli gayrimenkuller umumî hükümlere göre paraya çevrilir.

MADDE 27. — 8 nci madde gereğince Devletten, özel idare, belediye ve köylerden gayrimenkul almış olan teşebbüsler, bu gayrimenkuller üzerinde tesisat ve inşaat yapmak ve bu kanunda yazılı kredi fonundan faydalanmak istedikleri ve bu istekleri Merkez Turizm Komitesince kabul edildiği takdirde, 25 nci maddeye göre gayrimenkul üzerine alacaklı idareler lehine tesis edilmiş olan ipotekli alacaklar, İller Bankasına devrolunur ve bu devir tapuya tescil edilir. İpoteğin devri halinde Devlet, özel idare, belediye ve köy alacakları, borçludan tahsil edildikçe, tahsil olunan miktar bu idarelere verilmek üzere bankaca temin edilir ve 26 nci maddede gösterilen tatbikat da, banka usullerine göre yürütülür. 22 nci maddenin a fıkrasındaki hükümler krediden faydalanan inşaata da şâmil olmak üzere mahfuzdur.

İller Bankası turizm müesseselerine 33 ncü maddede yazılı fondan ikraz edeceği paranın teminatı olmak üzere gayrimenkulleri, serbest dereceden faydalanmak şartıyla, ikinci derecede ipotek alacağı gibi mütemmim teminat da istiyebilir.

MADDE 28. — Bu kanunun hükümlerine göre belge almış yerli ve yabancı tüzel ve gerçek kişiler hakkında, her türlü borç için alacaklıları tarafından yapılacak icrai takibat sonunda verilecek satış kararı ile, satışa mevzu menkul mallara, ithalleri sırasında bu kanun ile tanınmış bütün muafliklar kalkar.

Takibatı yapan icra dairesi, iflâs yolu ile takipte iflâs masası satışından elde edilecek meblâğdan her türlü alacağa tercihan satılmış mala ithal tarihinde isabet eden Gümrük Resmi ve onunla beraber tarh ve tahsil olunması gereken diğer resim ve vergileri ayırarak ithal gümrüğü veznesine yatırmakla mükelleftirler.

MADDE 29. — Bu kanun hükümlerine göre belge almış turistik müessese sahipleri veya kiracıları aleyhlerinde yapılacak icrai takibata muafiyetten faydalanmış malları, ithal gümrüğünü ve ithal beyanname tarih ve numaralarını icra dairesine veya iflâs masasına bildirmeye mecburdurlar.

MADDE 30. — Bu kanun mucibince vergi ve resim muaflığından istifade eden turizm müesseseleri, vergilerin tarh ve tahakkukuna mütaallik olarak vergi kanunlarında yazılı bütün mecburiyetleri yerine getirmekle mükelleftirler.

Buna riayet etmeyenler yalnız ilgili kanunlarda yazılı cezalara tâbi olup bu kanunla bahşedilen muaflik ve müsaadelerden mahrum kalmazlar.

MADDE 31. — 21 nci maddede belirtilen kontrol sonunda müesseselerin muamyeyen vasıflarında ve işletme ve hizmet tarzlarında görülecek eksiklikler ve aksaklıkların işletme ve hizmete ait olanlarının 15 günlük, tesisat ve teçhizata ait olanlarının 1 - 3 aylık bir müddet içinde düzeltilmesi ve düzenlenmesi için Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce müesseseye ilk yazılı ihtar yapılır. Bu ihtarda tâyin edilen müddet sonunda istenilen düzeltme ve düzenlemeyi yapmamış olan müesseselere ikinci bir ihtarda bulunulur. Bu ikinci ihtara da riayet edilmezse Merkez Turizm Komitesi kararı ile turizm müessesesi belgesinin o yıl için müesseseye temin ettiği faydalar hükümden kalkar.

Bir yıl içinde aynı sebepler dolayısıyla verilen üç ihtarın neticesiz kalması veya ayrı sebeplerle birbirini mütaakıp üç ihtar verilmesi veya hut Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce kabule şayan görülmiyen sebeplerle müessesenin üç ay müddetle (muayyen mevsimlerde çalışan müesseselerin bir mevsim boyunca) kapalı tutulması hallerinde o müesseseye ait turizm müessesesi belgesi iptal olunur. Bunlar hakkında 22 nci maddenin (b) fıkrası hükümleri tatbik olunur.

MADDE 33. — Belge alan müesseseler oda, banyo, tedavi, yemek, içki, eğlence, duhuliye, hizmet ve nakliye vasıtası fiyat ve ücretlerini serbestçe tesbit edebilirler. Ancak, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü iç ve dış turizmi teşvik bakımından fahiş gördüğü fiyat-

larda, mahallî belediyelerin mütalâalarını da alarak gerekli tenzilâtın yapılmasını talebeder. Mezkûr Genel Müdürlüğün tenzilât talebini üç yazılı ihtarla rağmen yerine getirmiyen müesseselerin turizm müesseseleri belgesi iptal olunur. Bunlar hakkında da 22 nci maddenin (b) fıkrası hükümleri tatbik olunur.

MADDE 33. — Turizm müesseseleri belgesi almış olan tesisler, yemekli ve yemeksiz oda fiyatlarını, teshin, servis, bahşış gibi ve sair sebeplerle hiçbir ilâve yapılmaksızın fiyat ve ücretlerini tek fiyat olarak tâyine mecburdurlar. Bu gibi tesislerde çalışan müstahdemlerin bahşış almaları yasaktır.

Bu madde hükmüne aykırı hareket eden müesseseler hakkında 29 ncu maddeye göre muamele yapılır.

MADDE 34. — Turizm müessesesi belgelerinin bu kanunda yazılı sebeplerden biri ile iptali gerektiği takdirde, müsbit evrakı Merkez Turizm Komitesine verilir. Turizm müessesesi belgesi; Merkez Turizm Komitesinin kararı, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün mütalâası üzerine Başbakanlıkça iptal olunur ve muafiyet yurda sokulmuş olan eşya için Gümrük Kanunu hükümleri tatbik olunur.

Altıncı Bölüm

Türlü hükümler

MADDE 35. — 1952 Bütçe yılından itibaren her yıl beş milyon lira olmak üzere Maliye Bakanlığı Bütçesine konulacak ödenek ile 10 yıl içinde İller Bankası nezdinde (Turizm kredisi fonu) adıyla 50 milyon liralık bir fon tesis olunur. Fondan yapılacak ikrazların faizleri bankaca ihtiyar olunan idare masrafları çıkarıldıktan sonra fona ilâve olunur.

MADDE 36. — Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün memleketin içeride ve dışarda tanınmasına yarıyan her türlü turizm propaganda neşriyatına ait işleri, 2490 sayılı Kanun ile 4910 sayılı Kanunun 10 ncu maddesi hükmüne tâbi değildir.

MADDE 37. — Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü, resmî daire ve âmme müesseseleri ile Devlet Ekonomi kurumlarından,

yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilerden turizmin inkişafını takip etmek için lüzumlu gördüğü ihşai her türlü malûmatı isteyebilir.

Bu hususta İstatistik Genel Müdürlüğü ile iş birliği yapar. Gereken talimatname her iki Genel Müdürlük tarafından müştereken hazırlanır.

MADDE 38. — Bu bilgiler yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişiler tarafından, isteme tarihinden itibaren bir ay içinde bildirilmediği takdirde sulh mahkemelerince 100 liradan 500 liraya kadar para cezası hükmolunur.

MADDE 39. — 1580 sayılı Belediye Kanununun 15 nci maddesinde umumun yatıp kalkmasına, yiyip içmesine, yıkanıp temizlenmesine mahsus müesseselerin açılmalarına ve işletilmelerine izin verilmesine veya bunları işten menetmeye, temizliklerini ve servislerini denetlemeye, tarifelerini tasdika, bu yerlerde iş çevirenlerin veya çalışanların ehliyet şartlarını tâyine, çalışmalarına izin vermeye veya bunları çalışmaktan menetmeye ait belediye yetkililerinin tatbik sureti, bu kanunun birinci maddesinde yazılı olup belge verilmiş müesseseler için Merkez Turizm Komitesinin tetkikinden geçirilmiş özel yönetmeliklerle tâyin olunur ve bu yönetmelikler sözü geçen müesseseler için Belediye Zabıtası talimatnamelerinin bu yetkilere ait kısımları yerine kaim olur.

MADDE 40. — Nakil vasıtaları işletenler müstesna olmak üzere, munhasıran bilet satışı ile işğal eden turizm büro veya seyahat acentaları, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünden ruhsatname almaya mecburdurlar.

Bu müesseseler, miktarı Merkez Turizm Komitesince takdir edilecek bir teminat akçesi göstermekle mükelleftirler.

MADDE 41. — Turistik ehemmiyet arzeden yerlerle bu kanunla kurulması teşvik edilen turizm müesseselerinin kurulacakları yerlere müntehi olan veya oralardan geçen yolların süratle vücuda getirilmesini temin ve malî imkânlarını tesbit etmek üzere Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü ile Karayolları Genel Müdürlüğü iş birliği yaparak bir program hazırlarlar.

Bu programın uygulanması için yolların bu-

lunduğu İl Özel İdareleri ile belediyeler mali imkânları nispetinde Karayolları Genel Müdürlüğüne yardımda bulunurlar.

MADDE 42. — 5647, 5648, 5649, 5650 ve 5651 sayılı kanunlar ile bu kanuna muhalif ka-

nun hükümleri kaldırılmıştır.

MADDE 43. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 44. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.

Geçici Komisyon

Esas No. 1/341, 2/342

Karar No. 2

14 . VI . 1952

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuza havale buyurulan Turizm Endüstrisini Teşvik kanunu tasarısı ile Antalya Milletvekili Dr. Burhanettin Onat ve 122 arkadaşının kanun teklifinin birlikte müzakeresi kararlaştırılmış ve Gümrük ve Tekel, İçişleri ve Maliye Bakanlıkları ile Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü temsilcileri ve teklif sahibi huzurunda mütaaddit celselerde müzakere olundu.

Turizm mevzuunun artık bütün dünyaca anlaşılmiş bulunan ehemmiyeti gerekçede rakamlara ve misallere dayanılarak etraflıca izah edilmiş bulunmaktadır. Filhakika tarih boyunca isan topluluklarının bir geçit ve yerleşme yeri olması hasebiyle tarihi hazineleri ve muhtelif iklim şartlarına tâbi bir coğrafi sahada yayılmış bulunması dolayısıyla çeşitli tabii güzelliklerin nefsinde toplıyan yurdumuzun bu hususiyetlerinin kıymetlendirilmesi bir ihtiyaç ve zaruret halinde tebarüz etmektedir. Diğer taraftan memleketlerin iktisadi bünyelerinde ve tekiye muvazenelerinde büyük bir rol oynayan turizm kaynağının ehemmiyeti bütün dünyaca hissedilmeye başlanmıştır. Bilhassa Amerika'nın milletlerarası ticaret alanındaki imtiyazlı durumu bakımından Avrupa memleketlerine bu memleketten mal ithal edebilmek imkânlarını sağlıyan serbest Dolârın mühim bir kısmı bu kaynaktan elde edilmektedir. Bu sebeplerle muhtelif memleketler turizm hareketlerini teşvik etmek ve çoğaltmak çarelerini yıllardan beri aramakta ve bu sahada gerekli tedbirleri almakta-

dırlar. Nitekim memleketimizde de turizm hareketinin kesafet peyda edebilmesi için önde gelen şartın turistik tesislerin kurulması olduğunu nazarı dikkate alan kanun vâzı bu nevi müesseselerin kurulabilmesini teşvik edici hükümleri ve bir kısım vergi ve resim muafiyetlerini derpiş eden 5647 sayılı «Turizm Müesseselerini Teşvik Kanunu» nu kabul etmiştir. Bu kanunun bugünkü ihtiyaçlara cevap vermiyen bâzı boşluklarını doldurmak ve kifayetsiz hükümlerini tadil ve ıslah etmek maksadiyle 1950 yılında toplanan Turizm Danışma Kurulu'nun hazırladığı proje Hükümet tarafından esas ittihaz edilerek bâzı tadillerle tasarı halinde Meclise sevkolunmuştur. Antalya Milletvekili Dr. Burhanettin Onat ve 122 arkadaşının kanun teklifleri de ana hatları itibariyle aynı projeye muvazi hükümleri, bâzı sahalarda daha geniş muafiyetleri derpiş etmek suretiyle, ihtiva etmektedir.

Yukarda kısaca izah edilen mucip sebeplerle Komisyonumuz tasarı ve teklifin heyeti umumiyesini oy birliğiyle kabul ederek tasarımı esas ittihaz etmek suretiyle maddelere geçmiş ve maddelerde aşağıda arz ve izah edilen tadilleri yapmıştır.

1 nci maddenin metninde haşiv telâkki edilebilecek bâzı kısımlar tayyedilmiş ve «Turizm Müessesesi» meyanında mütalâa edilerek bu kanunun sağladığı imkân ve muafırlıklardan faydalanılması derpiş edilen «Şehirler dışındaki turistik mahallerde ve turistik yollar üzerinde yolculara nevale ve içki satan ve motörlü

vasıtalara benzin ve diğer mahrukata veren müesseselerin» tarifindeki vuzuhsuzluk ve bu müesseselerin sözü geçen imkân ve muafliklardan istifade etmesinin kanunla istihdaf edilen gayeden uzak bulunduğu nazarı itibara alınarak bunlar madde metninden çıkarılmıştır.

Keza aynı maddenin ikinci fıkrasında bu kanun hükümlerinden faydalanacağı ifade edilen nakil vasıtalarının müesseseye ait olması şartı konulmak suretiyle bâzı mahzurların izalesine çalışılmıştır.

2 nei maddede Turizm Danışma Kurulunca tesbit olunacak turizm müessesesi vasıflarının İcra Vekilleri Heyetince tasdikı bu müesseseler ve müteşebbisler için daha fazla emniyet ve istikrar sağlayacağı mütalâası ile maddeye bu hüküm konulmuştur.

3 nü maddede vuzuhu sağlayacak bâzı ilâve ve ibare değişiklikleri yapılmış ve maddede «Turizm Müessesesi Belgesi» verecek makam fuzulî formaliteleri önlemek maksadiyle Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü olarak kabul edilmiştir.

5 nei maddede yine bâzı haşivler çıkartılmış ve Merkez Turizm Komitesinin teşekkül tarzı ve üye sayısı alâkalıların adedine göre düzenlenmiştir.

7 nei maddenin ikinci fıkrası vuzuh verilmek maksadiyle bir tadile tâbi tutulmuştur.

8 nei maddede tasarının üçüncü fıkrası Anayasa hükümleriyle telifi mümkün görülmediğinden maddeden çıkartılmış ve komisyonun kabul ettiği üçüncü fıkra kanunun ana gayelerine uygun mütalâa edilerek maddeye ilâve olunmuştur.

Tasarının 9 neu maddesi, halen yürürlükte bulunan 5648, 5649, 5650 sayılı kanunlardaki muaflikları tanımakta, Antalya Milletvekili Dr. Burhanettin Onat ve 122 arkadaşının teklifinde ise, turistik müesseseler için Gelir ve Kurumlar vergilerinden muafliklar derpiş edilmektedir.

Yeni girdiğimiz Gelir Vergisi sisteminde Gelir ve Kurumlar vergileri kanunlarına göre tesis edilmiş olan muaflik ve istisnalar dışında özel kanunlarla yeni muaflik ve istisnalar ihdası hiçbir suretle tevşiz olunamaz. Vergi şahsidir, ancak bir gelir ve kazanç sağlanması halinde alınır. Kazanç temin edilmediği takdirde esasen Gelir ve Kurumlar vergisi alınması bahis mevzuu değildir. Fakat kazanç temin olduğu takdirde bunun şu veya bu sebeple vergiden

muaf tutulması Gelir Vergisi sisteminin kabul ettiği esaslara tamamen aykırı düşer ve bu sistemle temin olunan vergi adaleti bundan şiddetle müteessir olur.

Gelir Vergisi Kanununda, kazançların belli miktarları asgari geçim haddi olarak vergi dışı bırakılmakta ve yalnız bu hadleri aşan kısımlar vergiye tâbi tutulmaktadır. Memleketimizde sağlanan kazançların anılan hadleri aşan kısımları üzerinden umumi tarife dairesinde vergi alınması tabii olduğu kadar âdilânedir de. Bu kazançlardan bâzılarına diğer kazançlar aleyhine muafliklar tanınması vergide umumilik ve eşitlik kaideleriyle telif edilemez.

Kurumlar Vergisi Kanununda ise kamu idare ve müesseseleri tarafından memleketin sağlık, sosyal ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş olan bir kısmı müesseseler vergi haricinde bırakılmış buna mukabil mezkûr müesseselere kıyas edilebilecek ve memleket bakımından faydalı olabilecek nice teşekkül ve müesseseler bu istisnalara dâhil edilmiştir. Meselâ Kızılaya ait ilâç monopollerî, belediye eczaneleri, şirketler tarafından kurulan hastaneler ve saire bu arada sayılabilir. Turizmi teşvik maksadiyle yurdumuzda girişilecek teşebbüslerin memleket ekonomisine sağlayacağı faydalar teslim edilmekle beraber bu, onlar için de ayrıca muaflik ve istisna bahşedilmesi için bir sebep olamaz.

Kaldı ki, bu nevi teşebbüslerin vergi kanunlarımızın göre ödiyecekleri vergi nispetleri, diğer memleket kanunlarına nazaran çok düşük ve mütedildir. Kazanç temin eden bir şahıs veya müessesenin bu kazancı üzerinden âdalet dairesinde vergi ödemesi kadar tabii birşey olamaz. Kazanç temin edilmemesi halinde ise, bu gibilerden bir vergi alınmıyacaktır. Filhakika, kanunlarımız zararların, iki yıl müddetle, mütaakıp yıllara devir ve o yılların gelirlerinden mahsup edilmesini kabul eylemektedir.

Şunu da arz edelim ki, bu konuda kabul edilecek bir muaflik yalnız kendi hudutları dâhilinde kalmayıp muaflığı kabul edilenlerle münasibette bulunanların mükellefiyetlerine de müessir olduğundan, keyfiyet bu bakımdan da terviç ve teeviz olunamaz.

Gelir Vergisi sisteminde prensip muaflik ve istisnaların şumulünü artırmak değil, daralt-

mak olduğundan, turizmi teşvik gayesiyle bâzi şahıs ve müesseseler için yeni istisna ve muaflik tesisine katiyyen mahal olmadığı mütalâası ile Antalya Milletvekili Bürhanettin Onat ve arkadaşlarının tekliflerindeki muafliklar hükmü yerinde görülmiyerek, Hükümetin 9 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 10 neu maddesi başka bir kanunla tanınmış olan bir muafiyet hükmünün tekrarı mahiyetinde telâkki olunarak metinden çıkarılmış gümrük muafiyetlerinin genişletilmesi yolundaki mütalâalar ekseriyetle kabule şayan görülmemiş ve tasarının 11 nci maddesi 10 neu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Komisyunun 12 nci maddesi haline gelen tasarının 13 nü maddesine «başahçısı» tâbirinden sonra bir genişlik ve elâstikiyet sağlamak maksadıyla «ve mütehasşıs müstahdemler» ibaresi ilâve olunmuştur.

Komisyunun 13 nü maddesi haline gelen tasarının 14 nü maddesinde «memleket dışındaki şöhretli müesseselerde çalışmış» olmak şartı «şöhretli müessese» nin tâyinindeki müşkülât sebebiyle maddeden çıkarılmış ve beş senelik müddet kaydı da kaldırılmıştır.

Tasarının 15. nci maddesi 14 nü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 16 nci maddesinin ihtiva ettiği hükümler mahiyetleri itibariyle kanunun dördüncü bölümünde yer alması muvafık mütalâa edilerek buradan çıkarılmış ve yeniden tevşian kalemle alınarak komisyunun 15 nci maddesi halinde bu bölüme konulmuştur.

Tasarının 17 nci maddesi 16 nci madde olarak bâzi ibare değişiklikleri ile kabul edilmiştir.

Tasarının 18 nci maddesi 17 nci madde halinde ve ikinci cümleden itibaren vâdesinde ödenmiyen taksitlerin tâbi olacağı faiz hakkındaki hüküm İller Bankasının bünyesinin hususiyeti göz önünde tutularak tayyedilmek suretiyle kabul edilmiştir. Ayrıca bu maddeye taksitler vâdesinde ödenmediği takdirde borcun tamamının muacceliyet kesbedeceğine dair bir hüküm konulmuştur.

Tasarının 19 neu maddesi kredi tesbitine ait esas hükümleri ihtiva etmesi bakımından komisyunun aynı mahiyetteki hükümleri muhtevi 15 nci maddesi ile birleştirildiğinden metinden çıkarılmıştır.

Tasarının 20 nci maddesi 18, 21 nci maddesi

19 neu madde olarak aynen kabul edilmiş ve 20 nci madde haline gelen tasarının 22 nci maddesinin sonuna âmme hak ve menfaatlerini himaye maksadıyla bir fıkra ilâve olunmuştur.

Komisyunun 21 nci maddesi olan tasarının 23 nü maddesinin (d) fıkrasının «ortaklıklarda sermaye azaltılması» cümlesinden sonra gelen kısım şahsi hürriyeti tahdit ve ticaret serbestisini takyit edeceği mülâhazasıyla metinden çıkarılmıştır.

Tasarının 24 nü maddesi 22 nci madde olarak aynen ve 25 nci maddesi 23 nü madde olarak metne vuzuh verilmek suretiyle, 26 nci madde 24 nü madde olarak aynen, 27 nci madde 25 nci madde olarak tavzihen, 28 nci madde 26 ve 29 neu madde 27 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 30 neu maddesi bu kanun hükümlerine göre turistik vasıfları taşıyan müesseseleri belediyelerin fiyat hususundaki müdahalelerinden kurtarmak gayesini derpiş etmekte ve ancak bu salâhiyeti Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne devretmiş bulunmakta idi. Böyle bir kontrol ve müdahalenin merkezî bir teşekkül tarafından yapılabilmesindeki müşkülât göz önünde tutularak bu müesseselerin fiyat ve ücretlerini serbestçe tesbit edebilmekle beraber yerli ve yabancı turistlere bu fiyatları duyurabilmek maksadıyla bunların Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bildirilmesi mecburiyeti konulmuş ve mezkûr madde bu esas dâhilinde 28 nci madde olarak tedvin edilmiştir.

Tasarının 31 nci maddesi 29 neu madde olarak ceza müeyyidesi konulmuş bir fiilin ana-sırını vuzuhla tâyin etmek bakımından bir kelime değişikliği yapılmak suretiyle aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 32 nci maddesinde turizm belgesini iptal salâhiyeti Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne verilmek suretiyle 3 nü madde ile tenazur temin edilmiş ve 30 neu madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının 33 nü maddesinde turizm kredisi fonunu tesis etmek üzere Hazine'den her yıl verilecek en az bir milyon liralık miktarın ihtiyacı karşılamıyacağı kanaatine varılarak bu miktar iki milyon liraya çıkarılmış ve ikinci fıkra Emekli Sandığı tarafından İstanbul'da inşa ettirilmekte olan turistik otele konulacak ser-

maye gelirinin % 6 dan noksan kısmının bu fondan karşılanmasını ve bu gelirin adı geçen sandık tarafından bu mevzua peyderpey sermaye yatırıldığı tarihlerden itibaren hesap edilmesini sağlayacak şekilde tadil ve 31 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının turizm istatistikleri tesisini derpiş eyliyen 35 ve bu hususu müeyyide altına alan 36 ncı maddeleri birleştirilerek 1554 sayılı İstatistik Umum Müdürlüğünün Salâhiyet ve Vazifeleri hakkındaki Kanunla ahenkli bir hale konulmuş ve 33 ncü madde olarak tek bir madde halinde yeniden kaleme alınmıştır.

Tasarının 37 nci maddesi 34 ncü madde olarak aynen, 38 nci maddesi müeyyideyi muhtevi bir fıkra ilâvesi suretiyle 35 nci madde olarak tadilen ve 39 ncü maddesi 36 ncı, 40 ncı maddesi 37 nci, 41 nci maddesi 38 nci ve 42 nci maddesi 39 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Ayrıca tasarının 33 ve komisyonun 31 nci maddesinin ikinci fıkrasında Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı tarafından İstanbul'daki turistik otele inşası sırasında yatırılacak sermayeye hesap ve mezkûr sandığa tediye edilecek

% 6 gelirin otel işletmeye açıldıktan sonra elde edeceği kârın % 6 yı aşması halinde fazlasının sözü geçen fona iadesi suretiyle itfasına dair bir geçici madde ilâvesi ve bâzı maddelerde zikredilen atif maddé numaraları da değişmiş bulunduğundan buna göre düzeltilmek suretiyle komisyonumuzca kabul olunan tasarı Komutayın tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Komisyon

Başkanı

Sözcü

Kâtip

Bursa

Siird

Zonguldak

H. Şaman

M. D. Süalp

F. Açıkşöz

Afyon K.

Aydın

G. Yiğitbaşı

Söz hakkım mahfuzdur

Çorum

N. Geveci

S. Özer

İzmir

Kastamonu

B. Bilgin

F. Keçecioglu

Kırşehir

İmzada bulunamadı

E. Kaman

Malatya

Tokad

M. S. Eti

S. Atanç

İmzada bulunamadı

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu tasarısı

Birinci bölüm

MADDE 1. — 5392 sayılı Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununun 17 nci maddesine göre teşekkül eden Turizm Danışma Kurulu tarafından 2 nci madde gereğince tâyin olunan vasıfları taşıyan turistik oteller, pansiyonlar, motel tipi tesisler, gazino ve lokantalar, plâjlar, kamplar, turistik eğlence yerleri, spor ve avcılık tesisleri, kaplıcalar, istirahat ve tedavi müesseseleri, şehirler dışındaki turistik mahallerde ve turistik yollar üzerinde yolculara nevale ve içki satan ve motorlu vasıtalara benzin ve diğer mahrukat veren müesseseler ve bu sayılanlara mümasil tesislerden, mevcut veya yeniden kurulacak olanlar bu kanunun uygulanmasında «Turizm Müessesesi» sayılırlar.

Yukarıda tadat edilen müesseselerin doğrudan doğruya kendi hizmetlerinde işletilecek ulaştırma tesis ve vasıtaları da bu kanunun hükümlerinden faydalanırlar.

MADDE 2. — Turizm müesseselerinin ve hizmetlerinde kullanılacak ulaştırma tesis ve vasıtalarının, haiz olacakları vasıflar, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine Turizm Danışma Kurulunca belli edilir.

MADDE 3. — Bu kanunda yazılı hükümlerden faydalanmak için 15 nci maddede zikredilen esaslar dâhilinde yapılacak müracaatlarla, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünden bir «Turizm Müessesesi Belgesi» alınması şarttır.

Yerli ve yabancı tüzel ve gerçek kişiler tarafından kurulmuş veya kurulacak müesseselerden ikinci maddede yazılı vasıfları haiz oldukları veya bu vasıfları haiz olacakları dilekçelerinde belirtilenlerin talepleri Merkez Turizm Komitesince uygun görüldüğü takdirde, bunlara Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün teklifi ile Başbakanlıkça «Turizm Müessesesi Belgesi» verilir.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu tasarısı

Birinci Bölüm

MADDE 1. — Bu Kanunun ikinci maddesi gereğince tâyin olunan vasıfları taşıyan oteller, pansiyonlar, gazino ve lokantalar, plâjlar, kamplar, eğlence yerleri, spor ve avcılık tesisleri, kaplıcalar, istirahat ve tedavi müesseseleri ve bu sayılanlara mümasil tesislerden, mevcut veya yeniden kurulacak olanlar bu kanunun uygulanmasında «Turizm Müessesesi» sayılırlar.

Bu müesseselere ait olup doğrudan doğruya kendi hizmetlerinde işletilecek ulaştırma tesis ve vasıtaları da bu kanunun hükümlerinden faydalanırlar.

MADDE 2. — Turizm müesseselerinin ve bunlara ait olup hizmetlerinde kullanılacak ulaştırma tesis ve vasıtalarının haiz olacakları vasıflar, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine 5392 sayılı Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununun 17 nci maddesine göre teşekkül eden Turizm Danışma Kurulu tarafından tesbit ve Bakaslar Kurulunca tasdik olunur.

MADDE 3. — Bu Kanunda yazılı hükümlerden faydalanmak için 15 nci madde gereğince bir «Turizm müessesesi belgesi» alınması şarttır.

Yerli ve yabancı tüzel ve gerçek kişilerin kurdukları veya kuracakları müesseselerden kurulmuş olanların ikinci maddeye göre tâyin edilen vasıfları haiz oldukları, yeniden kurulacaklarının da plânve projelerine göre bu vasıfları iktisap edecekleri Merkez Turizm Komitesince tasdik edildiği takdirde, vâkı olacak müracaatları üzerine, bunlara Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce turizm müessesesi belgesi verilir.

MADDE 4. — Bu yazılı turizm endüstrisini teşvik ve turizm kredisi işlerini yürütmek üzere, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bağlı bir « Merkez Turizm Komitesi » kurulur.

MADDE 5. — Merkez Turizm Komitesi, 5392 sayılı kanunun 17 nci maddesine göre teşkil edilen Turizm Danışma Kurulu üyeleri arasından her toplantı sonunda kurulca seçilecek biri turizm meslek teşekkülleri temsilcisi olmak üzere üç üye ile Maliye Bakanlığı ve İller Bankası temsilcilerinden ve Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne Komiteye iştirak ettirilecek bir danışmandan teşekkül eder.

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Turizm Dairesi Müdürü, Komitenin tabii üyesidir.

MADDE 6. — Merkez Turizm Komitesi, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün Başkanlığında ayda en az bir defa toplanır. Komite, Başkanlık tarafından toplantıya çağrılır.

Merkez Turizm Komitesi, kararlarını ekseriyetle verir. Ekseriyet kararına muhalif kalanlar muhalefet sebebini şerh ve imza ederler.

MADDE 7. — Merkez Turizm Komitesinin her türlü kayıt muamelât ve muhaberat V. S. Büro İşleri, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Turizm Dairesi tarafından yapılır.

Komitenin çalışmaları ile ilgili bilûmum masraflar ve komitenin memur olmıyan üyelerine verilecek tasminat, 5392 sayılı Kanunun 16 nci maddesindeki esaslara göre ödenir.

İkinci Bölüm

Müsaade ve muafıklar

MADDE 8. — Turizm Müessesesi Belgesi almış olan teşebbüslerin tesis, inşa ve tevşilerine lüzumlu arazi ile arsa ve binalardan Devlet, özel idare, belediye ve köylerin hüküm veya tasarrufları altında veya hususi mülkiyetlerinde bulunanlar, başka bir cihete tahsis edilmemiş olmak kaydıyla 15 nci maddenin son fıkrasında adı geçen heyet marifetiyle takdir olunacak bedelleri 20 yılda ödenmek üzere bu kabül mü-

MADDE 4. — Hükümetin 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Merkez Turizm Komitesi, Turizm Danışma Kurulu üyeleri arasında her toplantı sonunda kurulca seçilecek biri turizm meslek teşekkülleri temsilcisi olmak üzere dört üye ile Maliye ve Gümrük ve Tekel bakanlıkları ve İller Bankası temsilcilerinden ve Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne komiteye iştirak ettirilecek bir müşavirden teşekkül eder.

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Turizm Dairesi müdürü, komitenin tabii üyesidir.

MADDE 6. — Hükümetin 6 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Merkez Turizm Komitesinin her türlü kayıt, muamelât ve muhaberat ve saire büro işleri, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Turizm Dairesi tarafından yapılır.

Komitenin çalışmalarını ilgilendiren bilûmum masraflarla komitenin memuru olmıyan üyelerine 5292 sayılı Kanunun 16 nci maddesindeki esaslara göre verilecek tasminat Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Bütçesinden ödenir.

İkinci bölüm

Müsaade ve muafıklar

MADDE 8. — Turizm müessesesi belgesi almış olan teşebbüslerin tesis, inşa ve tevşilerine lüzumlu arazi ile arsa ve binalardan Devlet, özel idare, belediye ve köylerin hüküm veya tasarrufları altında veya hususi mülkiyetinde bulunanlar, başka bir cihete tahsis edilmemiş olmak kaydıyla 15 nci maddenin son fıkrasında adı geçen heyet marifetiyle takdir olunacak bedelleri yirmi yılda ödenmek üzere bu kabül mües-

Hü.

esseseleri kurmak isteyen gerçek veya tüzel kişilere satılabilir.

Devletin hüküm veya tasarrufu altında veya hususi mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binaların satışında Bakanlar Kurulu kararı alınır.

Kamulaştırma suretiyle iktisap edilmiş olan gayrimenkuller, Kamulaştırma gayesini tamamlayan veya o gayeyi ortadan kaldırmayan turistik tesisler için kısmen tahsis edilerek yukardaki fıkralar hükümleri dairesinde satılabilirler.

Bu kanuna göre iktisap olunacak gayrimenkuller 442 sayılı Köy Kanunu ile 2644 sayılı Tapu Kanununda yazılı yabancılar hakkındaki tahditlerden Bakanlar Kurulunca tesbit olunacak kayıt ve şartlar dahilinde istisna edilebilirler.

MADDE 9. — Turizm müessesesi belgesi almış olanlar 5648, 5649 ve 5650 sayılı kanunlardaki muaflik hükümlerinden faydalanırlar.

MADDE 10. — Turizm müessesesi belgesi almış olanlar, 5383 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin 7 numaralı bendinin C fıkrasındaki istisna hükmünden faydalanırlar.

MADDE 11. — Turizm müesseselerinin işletilmesi için satın alınacak gayrimenkullerin tescilleri ve şerhi müstelzim muameleleri tapu harcından muafıdır.

MADDE 12. — Turizm müessesesi belgesi verilmiş olan birinci maddenin birinci bendinde yazılı müesseselerin, bir müdürü, bir muhasebecisi, bir metrdotel, bir şefgarsonu ile bir başağçısı «müessesenin işletmeye fiilen açılmasından üç ay önce başlamak üzere» beş yıl müddetle, bunların dışında kalan mütehassıs ve müstahdemlerin yüzde yirmisi üç yıl müddetle, yabancı devlet uyruklusu olabilirler.

MADDE 13. — Bu müesseselerin yabancı devlet uyruklusu metrdotel, şefgarson ve başağçısı sayısı ve bunların çalıştırılma müddetleri memleket dışındaki şöhretli müesseselerden getirilmiş ve bu gibi müesseselerde en az üç yıl devamlı surette çalışmış olmak şartıyla, belge alan müesseselerin ehemmiyetine göre, Merkez Turizm Komitesinin muvafık mütalâası üzerine

Geçici K.

esseseleri kurmak isteyen gerçek veya tüzel kişilere satılabilir.

Devletin hüküm veya tasarrufu altında veya hususi mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binaların satışında Bakanlar Kurulu kararı alınır.

2290 sayılı Yol Yapı Kanununun 8 nci maddesi gereğince belediyelere intikal eden gayrimenkuller turistik tesisler için kısmen veya tamamen tahsis edilerek yukardaki fıkralar hükümleri dairesinde satılabilir.

Bu kanuna göre iktisap olunacak gayrimenkuller 442 sayılı Köy Kanunu ile 2644 sayılı Tapu Kanununda yazılı yabancılar hakkındaki tahditlerden Bakanlar Kurulunca tesbit olunacak kayıt ve şartlar dahilinde istisna edilebilirler.

MADDE 9. — Hükümetin 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Hükümetin 11 nci maddesi 10 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Turizm müessesesi belgesi verilmiş olan birinci maddenin birinci bendinde yazılı müesseselerin bir müdürü, bir muhasebecisi, bir metrdotel, bir şefgarsonu ile bir başağçısı, «müessesenin işletmeye fiilen açılmasından üç ay önce başlamak üzere» beş yıl müddetle, bunların dışında kalan mütehassıs müstahdemlerin yüzde yirmisi üç yıl müddetle yabancı Devlet tebaası olabilirler.

MADDE 12. — Bu müesseselerin yabancı Devlet tebaalı metrdotel, şefgarson, başağçısı ve mütehassıs müstahdemler sayısı ve bunların çalıştırılma müddetleri memleket dışındaki şöhretli müesseselerden getirilmiş ve bu gibi müesseselerde en az üç yıl devamlı surette çalışmış olmak şartıyla, belge alan müesseselerin ehemmiyetine göre, Merkez Turizm Komitesi

Hü.

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce artırılabilir.

MADDE 14. — Turizm müessesesi belgesi almış oteller, gazino ve lokantalar, eğlence yerleri, memleket dışındaki şöhretli müesseselerde çalışmış bir salon veya caz orkestrasının âzası olmak şartıyla yabancı devlet uyruklusu çalgıcılar, münferit veya heyet halinde şarkıcı, oyuncu ve varyete artistleri çalıştırmak hususunda 2007 sayılı Kanun hükümlerinden 5 yıl müddetle müstesnadırlar.

Üçüncü Bölüm

Müsaade ve muafırlıklardan faydalanma

MADDE 15. — Turizm müessesesi belgesi almak isteyen tesislerin kurucu, sahip veya kiracıları, tesislerin bulunduğu veya kurulacağı yeri, tesislerin nev'ini, işletme tarzını, personel sayısını, iş ve mal durumlarını gösteren bir dilekçe ile tesisin bulunduğu yerin Valiliğine baş vururlar.

Bu dilekçeye tesisin plân ve projelerinin birer örneği bağlanır ve tesisin keşif bedeli veya kıymeti gösterilir.

Kredi isteklerinde, ayrıca istenilen kredinin miktarı ve verilecek teminatın nev'i ve mahiyeti de bildirilir. Vali gerekli incelemeleri il defterdarı, bayındırlık ve sağlık müdürleri, merkez belediye fen heyeti ve sağlık müdürleri, mahallî ticaret odası temsilcisi ve mevcut ise il merkezindeki turizm cemiyetleri mümessillerinden müteşekkil bir heyet marifetiyle yaptırarak, en geç bir ay içinde dilekçe ve ekleriyle kendi mütalâasını Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne gönderir.

MADDE 16. — Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü lüzum görürse, belge almak isteyen tesislerin ekonomik durumlarını ve malî imkânlarını İller Bankası vasıtasıyla ve turizm bakımından faydalı olup olmadıklarını kendi teşkilâtıyla mahallerinde de ayrıca tetkik ve tahkik ettirebilir.

Geçici K.

tesinin muvafık mütalâası üzerine Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce artırılabilir.

MADDE 13. — Turizm müessesesi belgesi almış oteller, gazino ve lokantalar, eğlence yerleri, bir salon veya caz orkestrasının âzası olmak şartıyla yabancı Devlet tebaalı çalgıcılar, münferit veya heyet halinde şarkıcı, oyuncu ve varyete artistleri çalıştırmak hususunda 2007 sayılı Kanun hükümlerinden müstesnadırlar.

Üçüncü Bölüm

Müsaade ve muafırlıklardan faydalanma

MADDE 14. — Hükümetin 15 nci maddesi 14 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dördüncü Bölüm

Krediye mütaallık hükümler

MADDE 15. — Bu kanunla derpiş edilen kredilerin prensip ve şartlarını Merkez Turizm Komitesi tâyin ve tanzim ve her talepte kredinin açılması hususunda karar ittihaz eyler.

Basın - Yayın Turizm Genel Müdürlüğü lüzum görürse kredi almak isteyen müesseselerin ekonomik durumlarını ve malî imkânlarını il-

Hü.

Geçici K.

Dördüncü bölüm

Krediye mütaallik hükümler

MADDE 17. — Turizm müessesesi belgesi almış olan teşebbüslerin bu maksatla inşa edecekleri tesislerin inşa, tevsi, ıslah, teçhiz ve tefrişleri için kurucularına veya sahip ve kiracılarına 33 ncü maddede yazılı fondan vâde ile, yüzde beşten çok olmamak üzere banka esaslarına göre faizle, kredi verilir. Kiracılara verilecek kredinin vâdesi kira müddetinin sonunu geçemez. Krediler kendi mevzularının veya keşif bedellerinin yüzde ellisini aşamaz.

Belgesi iptal olunan müesseselerin aldıkları kredi kesilir.

MADDE 18. — Krediler İller Bankası tarafından tahsil ve takip olunur. Zamanında ödenmeyen taksitler vâde tarihinden itibaren bankanın eşhas ile yaptığı muamelelerin cari faiz nispetlerine göre hesap edilir.

MADDE 19. — Bankanın bu maksatla vereceği kredilerin prensip esaslarını ve şartlarını ve kredinin açılması keyfiyetini Merkez Turizm Komitesi tâyin ve tanzim eder. Banka açacağı kredinin teknik bakımdan kullanılmasını her an kontrol eder ve neticelerini Turizm Merkez Komitesine bildirir.

Beşinci bölüm

Belge alanların mükellefiyet ve mecburiyetleri

MADDE 20. — Belge almış olan müesseseler belge aldıkları tarihte Merkez Turizm Komitesince tâyin edilecek müddet içinde hazırlık ve inşaata başlamaya ve bunlardan inşaat ve tesisatın bedeli 500 000 lira ve daha az olanlar belge tarihinden itibaren en çok iki sene sonunda, inşaat ve tesisatın bedeli bu miktardan fazla olanlar en çok üç sene sonunda müesseselerini açmaya ve işletmeye mecburdurlar.

ler Bankası vasıtasıyla tetkik ve tabkik ettirerek neticelerini Merkez Turizm Komitesine bildirir.

Banka açtığı kredinin kullanılmasını tekkik bakımdan kontrol eder ve merkez Turizm komitesini neticeden haberdar eder.

MADDE 16. — Turizm müessesesi belgesi almış olan teşebbüslerin bu maksatla inşa edecekleri tesislerin inşa, tevsi, ıslah, teçhiz ve tefrişleri için kurucularına veya sahip ve kiracılarına 33 ncü maddede yazılı fondan taksitle ödenmek üzere ve âzami % 5 faizle banka esaslarına göre kredi verilir. Kiracılara verilecek kredinin vâdesi kira müddetinin sonunu geçemez. Krediler kendi mevzularının veya keşif bedellerinin % 50 sini aşamaz.

Belgesi iptal olunan müesseselerin aldıkları kredi kesilir.

MADDE 17. — Krediler İller Bankası tarafından tahsil ve takip olunur.

Her hangi bir taksit vâdesinde ödenmediği takdirde borcun tamamı muacceliyet kesbeder.

Beşinci Bölüm

Belge alanların mükellefiyet ve mecburiyetleri

MADDE 18. — Hükümetin 20 nci maddesi 18 nci maddesi olarak aynen kabul edilmiştir.

Zaruri sebepler dolayısıyla bu müddetler Merkez Turizm Komitesinin kararına müsteniden Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne uzatılabilir.

Bu madde hükmünü yerine getirmiyenlerin belgeleri iptal edilir.

MADDE 21. — Belge almış olan müesseselerin belgelerin verilmesinde âmil olan vasıfları muhafaza edip etmedikleri, idare ve işletme tasarrufları Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne ve Merkez Turizm Komitesinin görevleri lüzum üzerine her zaman kontrol edilebilir.

Bu kontrolleri Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü kendi mütehassıs elemanlarına yaptırır.

Turizm müesseselerinin sahip, müstecir ve idarecileri kontrol dolayısıyla kendilerinden istenen her türlü kayıt ve muamelâtı, tetkik ettirmeye, müesseseyi gezdirmeye ve gereken bilgileri doğru olarak vermeye ve bütün bu hususlarda kolaylık göstermeye mecburdurlar.

MADDE 22. — 8 nci maddeye göre Devlet, özel idare, belediye ve köylerden taksitle ödemek üzere takdiri bedelle arazi, arsa ve bina satın almış olan gerçek veya tüzel kişilerce,

a) Bu gayrimenkuller 20 nci maddede gösterilen süre içinde tahsis maksatlarına uygun hale getirilir ve temlikleri tarihinden itibaren 20 yıl içinde tahsis maksatları dışında kullanılmazlar. Keza bu maksatlar dışında kullanılmak üzere başkalarına devredilemez ve satılamazlar. Bu hükme aykırı hareketi görülenlerin belgeleri iptal olunur.

b) Yukardaki fıkraya aykırı hareketi görülenlerin, satın aldıkları gayrimenkuller, istirdat olunabilir. Bu takdirde, istirdat tarihine kadar ödedikleri taksitler aynı taksit müddetleri içinde kendilerine aynen iade ve gayrimenkul üzerinde yaptıkları tesisat ve ilâvelerin, 15 nci maddede sözü geçen heyet marifetiyle, tesbit edilecek bedelleri on yılda ve müsavî miktarlarda ödenir.

MADDE 19. — Hükümetin 21 nci maddesi 19 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — 8 nci maddeye göre Devlet, özel idare, belediye ve köylerden taksitle ödemek üzere takdiri bedelle arazi, arsa ve bina satın alınmış olan gerçek ve tüzel kişilerce,

a) Bu gayrimenkuller 18 nci maddede gösterilen süre içinde tahsis maksatlarına uygun hale getirilir ve temlikleri tarihinden itibaren yirmi yıl içinde tahsis maksatları dışında kullanılamazlar. Keza bu maksatlar dışında kullanılmak üzere başkalarına devredilemez ve satılamazlar. Bu hükme aykırı hareketi görülenlerin belgeleri iptal olunur.

b) Yukardaki fıkraya aykırı hareketi görülenlerden, satın aldıkları gayrimenkuller, istirdat olunabilir. Bu takdirde, istirdat tarihine kadar ödedikleri taksitler aynı taksit müddetleri içinde kendilerine aynen iade ve gayrimenkul üzerinde yaptıkları tesisat ve ilâvelerin 14 ncü maddede sözü geçen heyet marifetiyle tesbit edilecek bedelleri on yılda ve müsavî taksitlerle 8 nci madde gereğince satın alınmış binalarda her ne suretle olursa olsun husule gelen veya getirilen kıymet düşüklükleri 14 ncü maddede yazılı heyet marifetiyle tesbit ve iade edilecek bedelden tenzîl olunur.

Hü.

Geçici K.

MADDE 23. — Belge almış müesseseler aşağıda bildirilen hallerde Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünden önceden izin almaya mecburdurlar.

a) Belge almaya mevzu olan tesislerin, tamamının veya bir kısmının aynı maksatlarla kullanılmak üzere devredilmesi veya kiraya verilmesi,

b) Bunların menkul ve müteharrik teçhizat ve demirbaşlarının tamamının veya bir kısmının satılması, kiraya verilmesi ve başka bir yere taşınması (yerine yenilerinin getirilmesi şartıyla),

c) Bunların, işletme mevzularının, birinci maddede gösterilen turizm müessesesi mahiyetini muhafaza etmek kaydıyla kısmen veya tamamen değiştirilmesi,

d) İşletme unvanlarının değiştirilmesi veya hisseler ayrılmış ortaklıklarda sermaye azaltılması veya artırılması, yeniden ortak alınması ve ortaklar arasında bu kanunun şümulü dışında kalsa bile diğer bir tesisin ve ortaklığın kurulması,

Bu hallerin Genel Müdürlükçe, Merkez Turizm Komitesinin kararına müsteniden kabul edilmesi ve belgelere ona göre şerh verilmesi şarttır. Buna riayet etmeyenlerin belgesi iptal olunur.

MADDE 24. — Bu kanunla muaflık ve müsaadelerden faydalanması kabul edilmiş olan turizm müesseselerinin, sahip veya müstecirleri tarafından başkalarına devir, temlik ve icarları halinde geri kalan zamana ait müsaade ve muafıklar Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün kabulü ile yeni sahip veya müstecirlerine intikal eder.

MADDE 25. — 8 nci madde gereğince takdiri bedelle satılan gayrimenkuller üzerinde Devlet, özel idare, belediye ve köylerin alacaklarını teminen birinci derecede ve sırada ipotek tesis edilir.

MADDE 26. — Belgesi iptal olunan teşebbüslerin ve tesislerin takdiri bedelle ve taksitle aldıkları gayrimenkuller 22 nci maddenin (b) fıkrasına göre istirdat edilmeyecek ise,

MADDE 21. — Belge almış müesseseler aşağıda bildirilen hallerde Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünden önceden izin almaya mecburdurlar.

a) Belge almaya mevzu olan tesislerin, tamamının veya bir kısmının aynı maksatlarla kullanılmak üzere devredilmesi veya kiraya verilmesi,

b) Bunların menkul ve müteharrik teçhizat ve demirbaşlarının tamamının veya bir kısmının satılması, kiraya verilmesi ve başka bir yere taşınması, (yerine yenilerinin getirilmesi şartıyla),

c) Bunların, işletme mevzularının, birinci maddede gösterilen Turizm müessesesi mahiyetini muhafaza etmek kaydıyla kısmen veya tamamen değiştirilmesi,

d) İşletme unvanlarının değiştirilmesi veya hisseler ayrılmış ortaklıklarda sermaye azaltılması.

Bu hallerin Genel Müdürlükçe, Merkez Turizm Komitesinin kararına müstenilen kabul edilmesi ve belgeleri ona göre şerh verilmesi şarttır. Buna riayet etmeyenlerin belgesi iptal olunur.

MADDE 22. — Hükümetin 24 ncü maddesi 22 nci madde olarak aynen kabul olunmuştur.

MADDE 23. — 8 nci madde gereğince takdiri bedelle satılan gayrimenkuller üzerinde Devlet, özel idare, belediye ve köylerin bu gayrimenkul bedelinden mütevellit alacaklarını teminen birinci derece ve sırada ipotek tesis edilir.

MADDE 24. — Belgesi iptal olunan teşebbüslerin ve tesislerin takdiri bedelle ve taksitle aldıkları gayrimenkuller 20 nci maddenin (b) fıkrasına göre istirdat edilmeyecek ise, bunlara

Hü.

bunlara ait borç taksitleri muacceliyet kesbeder ve Tahsili Emval Kanunu hükümleri dairesinde tahsil olunur. Bütün borç bu yolda karşılanamadığı takdirde ipotekli gayrimenkuller umumi hükümlere göre paraya çevrilir.

MADDE 27. — 8 nci madde gereğince Devletin, özel idare, belediye ve köylerden gayrimenkul almış olan teşebbüsler, bu gayrimenkuller üzerinde tesisat ve inşaat yapmak ve bu kanunda yazılı kredi fonundan faydalanmak istedikleri ve bu istekleri Merkez Turizm Komitesince kabul edildiği takdirde, 25 nci maddeye göre gayrimenkul üzerine alacaklı idareler lehine tesis edilmiş olan ipotekli alacaklar, İller Bankasına devrolunur ve bu devir tapuya tescil edilir İpotegın devri halinde Devlet, özel idare, belediye ve köy alacakları, borçludan tahsil edildikçe, tahsil olunan miktar bu idarelere verilmek üzere bankaca temin edilir ve 26 ncı maddede gösterilen takibat da, banka usullerine göre yürütülür. 22 nci maddenin (a) fıkrasındaki hükümler krediden faydalanan inşaaata da şâmil olmak üzere mahfuzdur.

İller Bankası turizm müesseselerine 33 ncü maddede yazılı fondan ikraz edeceği paranın teminatı olmak üzere gayrimenkulleri, serbest dereceden faydalanmak şartıyla ikinci derecede ipotek alacağı gibi mütemmim teminat da isteyebilir.

MADDE 28. — Bu kanunla diğer kanunlardaki vergi resim muafliğından istifade eden turizm müesseseleri, vergilerin tarh ve tahakkukuna mütaallik olarak vergi kanunlarında yazılı bütün mecburiyetleri yerine getirmekle mükelleftirler.

Buna riayet etmeyenler yalnız ilgili kanunlarda yazılı cezalara tâbi olup bu kanunla bahsedilen muaflik ve müsaadelerden mahrum kalmazlar.

MADDE 29. — 21 nci maddede belirtilen kontrol sonunda müesseselerin muayyen vasıflarında ve işletme ve hizmet tarzlarında görülecek eksiklikler ve aksaklıkların tâyin edilecek müddet içinde düzeltilmesi ve düzenlenmesi için Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce müesseseye ilk yazılı ihtar yapılır. Bu

Geçici K.

ait borç taksitleri muacceliyet kesbeder ve Tahsili Emval Kanunu hükümleri dairesinde tahsil olunur. Bütün borç bu yolda karşılanamadığı takdirde ipotekli gayrimenkuller umumi hükümlere göre paraya çevrilir.

MADDE 25. — 8 nci madde gereğince Devlet, özel idare, belediye ve köylerden gayrimenkul almış olan teşebbüsler, bu gayrimenkuller üzerinde tesisat ve inşaat yapmak ve bu kanunda yazılı kredi fonundan faydalanmak istedikleri ve bu istekleri Merkez Turizm Komitesince kabul edildiği takdirde 23 ncü maddeye göre gayrimenkul üzerine alacaklı idareler lehine tesis edilmiş olan ipotekli alacaklar, İller Bankasına devrolunur. ve bu devir tapuya tescil edilir. İpotegın devri halinde Devlet, özel idare, belediye ve köy alacakları, borçlulardan tahsil edildikçe, tahsil olunan miktar bankaca bu idarelere ödenir ve 24 ncü maddede gösterilen takibat da, banka usullerine göre yürütülür. 20 nci maddenin (a) fıkrasındaki hükümler, krediden faydalanan inşaaata da şâmil olmak üzere mahfuzdur.

İller Bankası Turizm müesseselerine 31 ncü maddede yazılı fondan ikraz edeceği paranın teminatı olmak üzere gayrimenkulleri, serbest dereceden faydalanmak şartıyla ikinci derecede ipotek alacağı gibi mütemmim teminat da isteyebilir.

MADDE 26. — Hükümetin 28 nci maddesi 26 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — 19 ncü maddede belirtilen kontrol sonunda müesseselerin muayyen vasıflarında ve işletme ve hizmet tarzlarında görülecek eksiklikler ve aksaklıkların tâyin edilecek müddet içinde düzeltilmesi ve düzenlenmesi için Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce müesseseye ilk yazılı ihtar yapılır. Bu

ihbarda tâyin edilen müddet sonunda istenilen düzeltme ve düzenlemeyi yapmamış olan müesseselere ikinci bir ihbarda bulunulur. Bu ikinci ihtar da riayet edilmezse Merkez Turizm Komitesi kararı ile turizm müessesesi belgesinin o yıl için müesseseye temin ettiği faddalar hükümden kalkar.

Bir yıl içinde aynı sebepler dolayısıyla verilen üç ihtarın neticesiz kalması veya ayrı ayrı sebeplerle birbirini mütaakıp üç ihtar verilmesi veyahut Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce kabule şayan görülmiyen sebeplerle müessesenin üç ay müddetle (muayyen mevsimlerde çalışan müesseselerin bir mevsim boyunca) kapalı tutulması hallerinde o müesseseye ait turizm müessesesi belgesi iptal olunur. Bunlar hakkında 22 nci maddenin (b) fıkrası hükümleri tatbik olunabilir.

MADDE 30. — Belge alan müesseseler oda, banyo, tedavi, yemek, içki, eğlence, duhuliye hizmet ve nakliye vasıtası, fiyat ve ücretlerini serbestçe tesbit edebilirler. Ancak, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü iç ve dış turizmi teşvik bakımından fabiştir gördüğü fiyatlarda, mahallî belediyelerin mütalâalarını da alarak gerekli tenzilâtın yapılmasını talep edebilir. Mezkûr Genel Müdürlüğün tenzilât talebini üç yazılı ihtarla rağmen yerine getirmiyen müesseselerin turizm müesseseleri belgesi iptal olunur. Bunlar hakkında da 22 nci maddenin «b» fıkrası hükümleri tatbik olunabilir.

MADDE 31. — Turizm müesseseleri belgesi almış olan tesisler, yemekli ve yemeksiz oda fiyatlarını, teshin, servis, bahşiştir gibi namlarla ve başka ilâveler yapmaksızın fiyat ve ücretlerini, tek fiyat olarak tâyine mecburdurlar. Bu gibi tesislerde çalışan müstahdemlerin bahşiştir alması memnudur.

Bu madde hükmüne aykırı hareket eden müesseseler hakkında 29 ncu maddeye göre muamele yapılır.

MADDE 32. — Turizm müessesesi belgelerinin bu kanunda yazılı sebeplerden biri ile iptali gerektiği takdirde, müsbit evrakı Merkez Turizm Komitesine verilir. Turizm müessesesi belgesi; Merkez Turizm Komitesinin kararı,

ihbarda tâyin edilen müddet sonunda istenilen düzeltme ve düzenlenmeyi yapmamış olan müesseselere ikinci bir ihbarda bulunulur. Bu ikinci ihtar da riayet edilmezse Merkez Turizm Komitesi kararı ile Turizm Müessesesi Belgesinin o yıl için müesseseye temin ettiği faydalar hükümden kalkar.

Bir yıl içinde aynı sebepler dolayısıyla verilen üç ihtarın neticesiz kalması veya ayrı ayrı sebeplerle birbirini mütaakıp üç ihtar verilmesi veyahut Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce kabule şayan görülmiyen sebeplerle müessesenin üç ay müddetle (muayyen mevsimlerde çalışan müesseselerin bir mevsim boyunca) kapalı tutulması hallerinde o müesseseye ait Turizm Müessesesi Belgesi iptal olunur. Bunlar hakkında 20 nci maddenin (b) fıkrası hükümleri tatbik olunabilir.

MADDE 28. — Belge alan müesseseler oda, banyo, tedavi, yemek, içki, eğlence, duhuliye, hizmet ve nakliye vasıtası, fiyat ve ücretlerini serbestçe tesbit edebilirler. Ancak bu müesseseler tesbit edecekleri tarifelerini ve icabı halinde bunlarda yapılacak mevsimlik değişiklikleri her yıl Ocak ayı içinde Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğüne bildirmeye mecburdurlar. Bu mecburiyete riayet etmiyen veya bildirdikleri tarifeden fazla talep edenler hakkındaki 27 nci madde hükümleri tatbik olunacağı gibi 20 nci maddenin (b) fıkrası hükümleri de tatbik olunabilir.

MADDE 29. — Turizm müesseseleri belgesi almış olan tesisler, yemekli ve yemeksiz oda fiyatlarını, teshin, servis, bahşiştir gibi namlarla ve başka ilâveler yapmaksızın fiyat ve ücretlerini tek fiyat olarak tâyine mecburdurlar. Bu gibi tesislerde çalışan müstahdemlerin bahşiştir istemeleri memnudur.

Bu madde hükmüne aykırı hareket eden müesseseler hakkında 27 nci maddeye göre muamele yapılır.

MADDE 30. — Turizm müessesesi belgelerinin bu kanunda yazılı sebeplerden biri ile iptali gerektiği takdirde, müsbit evrakı Merkez Turizm Komitesine verilir. Turizm Müessesesi belgesi; Merkez Turizm Komitesinin kararı üzerine, Ba-

Hü.

Geçici K.

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün mütaalâası üzerine Başbakanlıkça iptal olunur ve muafien yurda sokulmuş olan eşya için Gümrük Kanunu hükümleri tatbik olunur. Bu türlü eşyanın satılmak, hibe edilmek veya sair suretlerle mülkiyetinin turizm belgesini haiz bulunmayan şahıs veya müesseselere devri veya sözü edilen belgeyi haiz müesseseler tarafından kurulacak bu kanunun şümülü dışında kalan tesis ve ortaklıklarının ihtiyacına muvakkat veya devamlı olarak tahsisi halinde de aynı hüküm uygulanır.

Altıncı Bölüm

Türlü hükümler

MADDE 33. — Kredi ihtiyacını karşılamak için 1952 Bütçe yılından itibaren her yıl bir milyon liradan aşağı olmamak üzere Genel Bütçeye konulacak ödenekle İller Bankası nezdinde (50) milyon liraya baliğ olununcaya kadar bir fon tesis olunur. Bu fondan yapılacak ikrazların faizleri bankaca ihtiyar olunan idare masrafları çıkarıldıktan sonra fona ilâve olunur.

Emekli Sandığı tarafından İstanbul'da inşa edilen turistik otelin işletilmesinden hâsıl olan senelik kârdan Sandığa isabet edecek hissening, Sandıkça bu işe yatırılan sermayenin % 6 sindan aşağıya düşmesi halinde fark bu fondan tediye olunur.

MADDE 34. — Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün memleketin içeride ve dışarıda tanınmasına yarayan her türlü turizm propaganda neşriyatına ait işleri, 2490 sayılı Kanun ile 4910 sayılı Kanunun 10 ncu maddesi hükmüne tâbi değildir.

MADDE 35. — Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü resmî daire ve âmme müesseseleri ile Devlet Ekonomi kurumlarından, yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilerden turizmin inkişafını takibetmek için lüzumlu gördüğü ih-sai her türlü malûmatı istiyebilir.

Bu hususta İstatistik Genel Müdürlüğü ile iş birliği yapar. Gereken talimatname her iki

Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünce iptal olunur. ve muafien yurda sokulmuş olan eşya için Gümrük Kanunu hükümleri tatbik olunur. Bu türlü eşyanın satılmak, hibe edilmek veya sair suretlerle mülkiyetinin Turizm belgesini haiz bulunmayan şahıs veya müesseselere devri veya sözü edilen belgeyi haiz müesseseler tarafından kurulacak bu kanunun şümülü dışında kalan tesis ve ortaklıklarının ihtiyacına muvakkat veya devamlı olarak tahsisi halinde de aynı hüküm uygulanır.

Altıncı Bölüm

Türlü hükümler

MADDE 31. — Kredi ihtiyacını karşılamak için 1953 Bütçe yılından itibaren her yıl iki milyon liradan aşağı olmamak üzere Genel Bütçeye konulacak ödenekle İller Bankası nezdinde 50 milyon liraya baliğ oluncaya kadar bir fon tesis olunur. Bu fondan yapılacak ikrazların faizleri bankaca ihtiyar olunan idare masrafları çıkarıldıktan sonra fona ilâve olunur.

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı tarafından İstanbul'da inşa edilen turistik otelin muhtelif safhalarda sarfedilecek paranın; otel işletmeye açıluncaya kadar % 6 faizi ile otelin işletmeye açılmasını mütaakıp hâsıl olacak senelik kârdan sandığa isabet edecek hissening yukardaki nispetten aşağı düşmesi halinde fark bu fondan tediye olunur.

MADDE 32. — Hükümetin 34 ncu maddesi 32 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün memleket turizm hareketlerini takip ve buna göre gereken tedbirleri almasını sağlamak üzere, birinci maddede sözü geçen turizm müesseseleri ile bu kanunun şümülü dışında kalan mümasil müesseselerden ve turistlerin memleket içinde seyahat ettikleri vasıtaları işletenlerden ve seyahat büro ve acente-

Hü.

genel müdürlük tarafından müştereken hazırlanır.

MADDE 36. — Bu bilgiler yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişiler tarafından isteme tarihinden itibaren bir ay içinde bildirilmediği takdirde sulh mahkemelerince 100 liradan 500 liraya kadar para cezası hükmolunur.

MADDE 37. — 1580 sayılı Belediye Kanununun 15 nci maddesinde umumun yatıp kalkmasına, yiyip içmesine, yıkanıp temizlenmesine mahsus müesseselerin açılmalarına ve işletilmelerine izin verilmesine veya bunları işten menetmeye, temizliklerini ve servislerini denetlemeye, tarifelerini tasdika, bu yerlerde iş çevirenlerin veya çalışanların ehliyet şartlarını tâyine, çalışmalarına izin vermeye veya bunları çalışmaktan menetmeye ait belediye yetkilerinin tatbik sureti, bu kanunun birinci maddesinde yazılı olup belge verilmiş müesseseler için Merkez Turizm Komitesinin tetkikından geçirilmiş özel yönetmeliklerle tâyin olunan ve bu yönetmelikler sözü geçen müesseseler için Belediye Zabıtası Talimatnamelerinin bu yetkilere ait kısımları yerine kaim olur.

MADDE 38. — Nakil vasıtaları işletenler müstesna olmak üzere, munhasıran bilet satışı ile iştiğal eden Turizm Büro ve seyahat acenteleri, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünden ruhsatname almaya mecburdurlar.

Bu müesseseler, miktarı Merkez Turizm Komitesince takdir edilecek bir teminat akçası göstermekle mükelleftir.

MADDE 39. — Turistik ehemmiyet arzeden yerlerle bu kanunla kurulması teşvik edilen Turizm müesseselerinin kurulacakları yerlere mün-tehi olan veya oralardan geçen yolların süratle vücuda getirilmesini temin ve malî imkânlarını tesbit etmek üzere Basın - Yayın ve Turizm Ge-

Geçici K.

lerinden lüzumlu her türlü ihşai malûmat toplanması ve istatistikler tanzimi işi 1554 sayılı İstatistik Umum Müdürlüğünün salâhiyet ve vazifeleri hakkındaki kanuna göre İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından yapılır.

Bu hususta gereken talimatname her iki genel müdürlükçe müştereken hazırlanır.

MADDE 34. — 1580 sayılı Belediye Kanununun 15 nci maddesinde umumun yatıp kalkmasına, yiyip içmesine, yıkanıp temizlenmesine mahsus müesseselerin açılmalarına ve işletilmelerine izin verilmesine veya bunları işten menetmeye, temizliklerini ve servislerini denetlemeye, tarifelerini tasdika, bu yerlerde iş çevirenlerin veya çalışanların ehliyet şartlarını tâyine, çalışmalarına izin vermeye veya bunları çalışmaktan menetmeye ait belediye yetkilerinin tatbik sureti, bu kanunun birinci maddesinde yazılı olup belge verilmiş müesseseler için Merkez Turizm Komitesinin tetkikından geçirilmiş özel yönetmeliklerle tâyin olunur ve bu yönetmelikler sözü geçen müesseseler için belediye zabıtası talimatnamelerinin bu yetkilere ait kısımları yerine kaim olur.

MADDE 35. — Nakil vasıtaları işletenler müstesna olmak üzere, munhasıran bilet satışı ile iştiğal eden turizm büro ve seyahat acenteleri, Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünden ruhsatname almaya mecburdurlar.

Bu müesseseler, miktarı Merkez Turizm Komitesince takdir edilecek ve teminat akçası göstermekle mükelleftir.

Yukardaki fıkralardaki mecburiyetlere riayet etmeyenlerin ticarethaneleri mahallin en büyük mülkiye âmirinin emri ile kapatılır.

MADDE 36. — Hükümetin 39 ncu maddesi 36 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Geçici K.

nel Müdürlüğü ile Karayolları Genel Müdürlüğü iş birliği yaparak bir program hazırlarlar.

Bu programın uygulanması için yolların bulunduğu il özel idareleri ile belediyeler malî imkânları nispetinde Karayolları Genel Müdürlüğüne yardımda bulunurlar.

MADDE 40. — 5647 sayılı Kanun ile bu kanuna muhalif kanun hükümleri kaldırılmıştır.

MADDE 41. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 42. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
A. Menderes

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı

S. Ağaoğlu

Devlet Bakanı

Adalet Bakanı

R. Nasuhioğlu

Millî Savunma Bakanı

İçişleri Bakanı

H. Köymen

ve Devlet B. V.

F. L. Karaosmanoğlu

Dışişleri Bakanı

Maliye Bakanı

F. Köprülü

H. Polatkan

Millî Eğitim Bakanı

Bayındırlık Bakanı

T. İleri

K. Zeytinoğlu

Eko. ve Ticaret Bakanı

Sa. ve So. Y. Bakanı

Muhlis Ete

Dr. E. H. Üstündağ

G. ve Tekel Bakanı

Tarım Bakanı

S. Yırcalı

N. Ökmen

Ulaştırma Bakanı

Çalışma Bakanı ve

S. Kurtbek

İşletmeler Bakanı V.

N. Özsan

MADDE 37. — Hükümetin 40 ncı maddesi 37 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığının İstanbul'da inşa ettirdiği turistik otelin işletilmesinden elde edeceği kârın % 6 yı aşması halinde fazlası, işletmeye açılıncaya kadar olan sarfiyat için 31 nci maddenin ikinci fıkrası mucibince turizm fonundan mezkûr sandığa tediye edilmiş olan hisseye mukabil İller Bankasındaki fona iade edilir.

MADDE 38. — Hükümetin 41 nci maddesi 38 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 39. — Hükümetin 42 nci maddesi 39 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.